JAROSLAV JAN PAULÍK

*

TECHNIKA FLIRTU

neboli

UMĚNÍ NEDOKONALE MILOVATI

Essaye a prosy

KVASNIČKA A HAMPL V PRAZE

I

TECHNIKA FLIRTU

TÚS NEÚS DIAFTHEIRÓN.
Státní zástupce v Sokratově procesu.

NĚKOLIK DEFINIC. Flirt je erotický vztah mezi mužem a ženou, částečně nebo úplně oddělený od lásky hranicemi mravnosti a společenského taktu. *(Ottův Naučný slovník, str. 254.)*

Tato definice zřejmě tvrdí, že flirt 1.) patři do oblasti lásky v širokém slova smyslu, 2.) že je z ní vyloučen ve smyslu poněkud zúženém.

Plinius Starší *(Amor minusculus)* nazývá flirt dosti špatně latinsky *ludi amorosi*.

Je-li první definice nepřesná a tudíž bezcenná pro své *částečně nebo úplně*, tedy druhá, Pliniova, obsahuje dokonce *contradictio in adjecto*, spojujíc pojem hry s pojmem lásky, které se obecně přikládá zásadní vážnost.

Montesquieuova definice *(Confidences)* flirtu: láska s vyloučením vážných následků, jest svobodnější, zahrnujíc flirt do pojmu *láska*. Tudíž o něco přesnější a tudíž o něco horší, neboť *flirt není láska*.

Darwin *(Supplements)* bloudi velmi silně, uváděje jako příklad flirtu tanec, který provozuje tetřev vyzdobený ke dnům páření, nebo poselství sladkosti a vůně, které vyloudila mochna jarní pro čmeláka letícího kolem ní. To je milostná strategie, ne flirt.

Stejně soudí W. M. Reinecke, autor idiotské knihy *Die Kunst zu lieben und zu verfiihren*, vydané ve Vídni r. 1913, atd.

Flirt není úvod k lásce ani k čemu jinému.

Flirt je věc pro sebe a od lásky jej dělí důležitá distinkce: že není láskou.

Jakmile se stane flirt láskou, přestane být flirtem, to je samozřejmé.

A kdy se to stane, v tom je právě obtíž, která činí definici flirtu takřka nemožnou.

*

Flirtman je muž, který provozuje flirt.

Flirtwoman je žena, která provozuje flirt. Nikoliv příležitostně, ale tak, jako někdo jiný provozuje filatelii nebo dobročinnost. Zásadně.

Poznámka. Tato studie je psána spíše se stanoviska muže než ženy. Bylo mi totiž snazší shromážditi dokumentaci pro flirtmana než pro flirtwoman, neboť moji přátelé jsou sdílnější (zachovávajíce všechny ohledy diskrétnosti) než mé přítelkyně.

DRUHY FLIRTU. Výpočet druhů flirtu, ať sebe hojnější, by byl vždy neúplný a jen zdaleka přibližný. Pokus o jejich úplný výpočet byl by pedantský a stejně nedostatečný, protože každý flirt je individuální jev.

Můžeme si nanejvýš dovolit určiti hrubý obrys několika skupin podle společných, po případě docela vnějších znaků.

Skoro se vnucuje dělení podle *intensity citového zaujetí*, jež by bylo zajímavé, přehledné a praktické.

Bylo by nutno vytvořiti mechanickou stupnici, počet jejích stupňů by závisel na svědomitosti zkoumání, prvním stupněm by byla projevená záliba, posledním láska.

Ovšem toto dělení by mělo velký nedostatek: bylo by jednostranné, ba schematické.

Ostatně je nelze provésti, protože

1) neexistuje technické měřidlo intensity,

2) není možno kontrolovati přechod mezi flirtem a láskou, jako není možno určit přesnou hranici mezi stavem bdění a snu, ač rozdíl mezi hotovým stavem bdění a snu je nám velmi jasný.

Dělení podle ženy je dosti dobře možné.

1) Žena je aktivní – *partnerka*.

2) Žena je passivní – *objekt*.

PARTNERKA. Flirt by mohl být v tomto případě metaforicky nazván hrou, sportem.

Předpokládá se rovnocennost soupeřů. Aspoň poměrná rovnocennost. Těžká váha nevstupuje do ringu s welterovou, mužstvo druhé třídy nezápasí s mužstvem třetí třídy. Hra naprosto počestná, neboť zásadní vlastností hry je, že je počestná. *Fair play*.

Hra pro hru, vítězství pro vítězství, pro ideální uspokojení nejsoukromější ctižádosti.

Hra, nejneinteresovanější zájem, nádherná absurdnost, nesrozumitelná smutným a krátkozrakým rytířům denní praxe, přičinlivým živnostníkům a mdlým kariéristům.

Pro fysiologické reakce partnerčiny máme k disposici tyto sportovní metafory:

Zlostný pohled a zuby zaťaté do rtů: vítězně zdolaná zatáčka serpentiny, kdy auto se otočilo na zabrzděných zadních kolech a sportovec se vysmál srázu podle jízdní dráhy.

Slovo, jež uvázlo na (růžových, cinobrových, temně červených) rtech: stopky, klopýtající za sprinterem, jenž láme rekord.

Bezvládně visící paže: paže boxera poraženého na body po T i m e s v posledním kole.

Sport, radost ze síly, pružnosti, vytrvalosti, vůle, sebevlády.

Kázeň nervů, t. j. ovládnutí citové nervosy.

Flirt s partnerkou je hra počestná a zdravá. Zábava, která se ze všeho nejvíce podobá šermu fleuretem, jenž je sport elegantní, zdvořilý, nikoliv nebezpečný a krásný.

Fair play, hra těžká a rozkošná, hra, v které neobstojí talent bez vědy, zkušební kámen sportovní zdatnosti.

Hra napínavá, duchaplná, karakteristická rafinovanou prostomyslností, neboť nic se netají, vše bylo řečeno, vše se předpokládá a přece nic není jasné, neboť pravda a lež jsou duchaplně a k nerozeznání smíchány jako v pořádně vymyšlené pohádce.

Flirtman a partnerka stojí od prvního okamžiku uprostřed historie jako vzdělaný student, který přeskočil prvních dvacet stránek učebnice, poněvadž zná dějiny filosofie. Flirtman a partnerka začnou polibkem, na př. Pak točí nazpět film milostné historie a když došli pozpátku a opatrně se hlídajíce k prvnímu milostnému vzdechu, k prvnímu zachvění ruky (které nedoprovázelo jejich první polibek) odrazí se prudce, aby skočili opačným směrem právě několik metrů před poslední obraz a tam se zastavili, pokračujíce ve hře, tím zajímavější, tím napínavější, tím těžší.

Hra indiánské lstivosti, guerilly a výpady ze zálohy, předstírané útoky, maskované ústupy. Lest je zde počestná, ba více, patří k pravidlům hry. Je samozřejmá.

Flirt-hra je mistrovská šachová partie, kde přehlédnutý pěšec znamená mat.

Pracuje se malými, nenápadnými prostředky, daleko od vzeplání a slz melodramatu, vnější efekt je vyloučen. Nuda a šeď pro neinformovaného diváka.

Partnerkou bývá zkušená slečna (paní), pravidelně literárně informovaná, velmi společenská, ač nikoliv nutně mondénní; soběstačná, nikoliv preciosní, často doktorka práv.

Elegantní, roztomilá, ale s reservou, nikdy exaltovaná, neboť uchovává svůj intensivní žár pro nemnohé a zcela soukromé chvíle.

*

Flirtsport není nebezpečný.

Ale stává se tu a tam, že dochází k zraněním.

OBJEKT. Typ objektu možno naznačit asi takto: děvče takřka bez výjimky mladé, skoro velmi mladé, s velkýma hnědýma očima, které jsou jako porculánové a stále udivené; nebo s dvojicí veselých kukadélek třeba nějaké jiné barvy.

OTÁZKA POČESTNOSTI. Flirt s dívkou-objektem vzbouzí někdy ve flirtmanovi pochybnost stran jeho počestnosti, *neboť není fair-play.*

Ovšem, výraz *fair play* není zde na místě, neboť *flirt s objektem není hrou.* Chceme-li jej vřadit do některé z oblastí sociálního konání, nabízí se nejspíše, a vlastně jedině, *umění.*

Není počestný. Přibližná statistika případných úrazů uvádí tento poměr: 97% pro objekt, jen 3% zbývá na flirtmana.

Poznámka. Úrazem míníme: flirt přejde – u jednoho ze zúčastněných – v lásku se všemi jejími fatálními nesnázemi a nepříjemnostmi.

Ale flirt s objektem je příliš lákavý a rozkošný, než aby se ho flirtman vzdal, je příliš uměním a flirtman příliš umělcem, než aby se vyhnul některému z dobrých témat, s nimiž se náhodou setkal.

A pak, protože není (i pro flirtmana) ani tak věci intelektu jako citu, citového zanícení, které je přece oboustranné, není tu takřka lži, lsti a klamu.

Což je malé sofisma.

Neboť je tu *základní klam*, v kterém žije partnerka až do určité chvíle. Nevidí totiž hranic, které její partner určil svému citu, nevidí jich, protože je nechce vidět, chovajíc jakési neurčité a bezmezné naděje stran trvanlivosti onoho citu.

Až do určité chvíle.

Takže je naprosto jisto, že tento flirt není zcela počestný. Ale není ani zcela nepočestný, protože dívence působí mnoho potěšení. Až do určité chvíle.

KRÁTKÝ POPIS SITUACE. Objekt je flirtmanovi pro první okamžik neznámou zemí, jejíž konturu sice zná, která však slibuje řadu aspoň částečně nových překvapení.

Studuje dívku podrobně, s prudkým zaujetím dobrodružného geografa.

Je to složitý a delikátní organismus, o jehož morální a estetické hodnotě nemůže říci rozhodné slovo, pokud nezná jeho reakci na erotický náraz.

Dvě z těchto reakcí jsou základní a vždycky tytéž:

Kyselina barví lakmusový papír na červeno, zásada na modro.

Dívčino srdce reaguje v principu zeleně a červeně, barvou naděje a lásky.

A reaguje začasté mnohem důrazněji, než je vhodno a dobré. Dívka nesestupuje po stupních flirtu k lásce s opatrnou rozvahou, aby se zastavila uprostřed a pak rychle vyběhla nazpět, ale sletí na okraj líbezné a nebezpečné propasti lásky, nebo ještě o něco níže, tak

prudce a střemhlav, jako by klouzla po schodech pokrytých pěkně udupaným a namrzlým sněhem.

Jme se horlivě flirtovat, myslíc, že je to tenis nebo taneční hodiny, a platí takřka pravidelně náklad na unikátní vydáni malého veledíla, jehož je hrdinkou.

Neboť z jejích citů, zmatků, úsměvů, vzdechů, zardění a žalů je sestaven ten malý román, který flirtman tvořil jen pro sebe, román, který nikým nebude čten.

Ostatně dívenka neodchází s prázdnem.

Dumajíc v samotě svého pokoje nad francouzskou učebnicí, zatím co smáčí slzami krajkové kapesníčky, dumajíc stejně truchlivě na posečené mezi v šeření podzimního dne, vytvoří si snadno několik maxim, jež jí nejsou na neprospěch v dalším životě. Několik pouček, které si opakuje tak dlouho, až se její srdečko změní v rozumné dívčí srdce, neschopné bláznovství a nakloněné stylu života, vyjádřenému říkánkou: *štěstí, zdraví, dlouhá léta.*

FLIRT JAKO UMĚNÍ. Je-li žena objektem, může být flirt považován za umění, jak bylo naznačeno v předešlém odstavci, za umění asi druhu krásné literatury a umění příbuzných.

Komponovat stránku nebo kapitolu románu, snad jen dialog nebo také novelu, román v kostce nebo jeho skizzu.

Stvořit malou náladovou hru, studii se scenerií přírodního filmu, s kulisou okna vlaku, po němž klouzá obraz krajiny, intimní psychologické drama, drobnou a krutou tragikomedii.

Být autorem, režisérem a hercem zároveň, vymyslit kulisy a kompars, světelné efekty, scénickou hudbu (ranní hvizd kosů v parku pro schůzku s gymnasistkou, beznadějné volání tovární sirény o páté hodině za podzimního odpoledne k okamžiku rozchodu).

Být principálem loutkového divadla, který tahá za šňůrky uvázané na drobném zápěstí princezny v bílých šatech, se zlatou hvězdou na čele.

Princezna klade ruku na srdce, princezna nyje.

Opona padá, režisér tleská herci a herec autorovi.

Princezně pošlou na památku pohlednici.

NEMOŽNOST KLASIFIKACE. Určení dvou základních typů flirtující ženy na *partnerku a objekt* má při studiu flirtu jakousi cenu, umožňujíc nám aspoň povšechný přehled a utvoření dvou klasifikačních skupin flirtu: *flirtu – hry a flirtu – umění*.

Myslíme-li však vědecky, zjistíme okamžitě, že cena tohoto dělení se rovná nule, neboť abstrahujeme z ohromného množství individuálních případů, shledávajíce přibližné shodnosti a opomíjejíce odlišnosti. Kdybychom přihlíželi k těmto a snažili se, s druhé strany, omezit se na shodnosti absolutní platnosti, shledali bychom, že by bylo možno vyabstrahovat takřka libovolný počet skupin a podskupin. Jinak: že *jakákoliv naděje na klasifikaci flirtujících žen je a priori vyloučena* (Benedetto Croce).

A co hůře, naše dělení postrádá nejen jakékoliv ceny filosofické, t. j. vědecké, ono dokonce pro velký počet případů nemá ani ceny praktické.

Obtíž spočívá ve faktu, že u jistých žen (nikoliv u většiny žen, na neštěstí však právě u žen nejzajímavějších) není možno s bezpečností zjistiti, patřili k typu partnerek nebo k typu objektu, takže ten, kdo hledal v naší studii jakousi školskou příručku galanterie, bude naprosto a šeredně zklamán.

DVA NEJPROSTŠÍ PŘÍKLADY MOŽNÉHO OMYLU. Každý, kdo se obíral s opravdovou pílí se studiem ženské fysio – psychologie, bude s námi souhlasit, dovolíme-li si tvrdit, že leckdy dávno po skončeném flirtu jakási malá a zapomenutá podrobnost, jež jakousi náhodou ožila v paměti, vzbudí v muži ostrou

pochybnost, byla-li Mlle X… skutečně onou lehce plující a mile cynickou mondénou, za kterou ji měl, kteráž pochybnost se po nějakém

přemýšlení změní v jistotu, že Mlle X… byla a snad dodnes je nepočestnější a nejsladší dívenkou Velké Prahy.

Naopak tahle dívenka s obličejem jako vypůjčeným od Markétky, jakýsi chodící andílek, se objeví, dík omylem vypitému absintu, talentovaným výlupkem dovolené neřesti, pannou vycpanou koudelí a hanebnými instinkty, které jen nebesa z jakéhosi rozmaru nebo omylem propůjčila na krátkou dobu šesti měsíců po jejich šestnáctých narozeninách odlesk úchvatné prostoty, jenž se jí usadil pod zdviženým obočím a na maličko pootevřených ústech.

POZNÁMKA. Nebo konečně se shledá s reakcemi obou typů u téže dívky střídavě, skoro současně, a zjisti, že tato žena je tvárným kusem hmoty, jež je zcela poslušná ruky, která ji formuje. Je to nález častý a poněkud příšerný.

NAIVNÍ MUŽI. Naivní muži rozeznávají pouze dvě skupiny žen: takové, jejichž přízeň by asi získali těžko nebo na které se vůbec neodváží pomýšleti (tyto považují za kvalitní) a ženy, jejichž přízeň by jim spadla, jak se domnívají, do klina jako dárek o mikulášské zábavě, kdyby chtěli (kteréž považují za méněcenné).

Jen naivní muži, opakujeme, a dokonce poněkud idiotští.

Neznají útlých nástrojů pozorování, neskládají úsudek z jemných podrobností jako švýcarský hodinář svůj stroj z mikroskopických šroubků a rubínů, jako malíř psychologii tváře z nepatrných tahů štětce, ale bijí svými hrubými slovy jako opilý drvoštěp, až třísky lítají.

Považují se za neomylné znalce a problém za dětskou hádanku.

JEŠTĚ O NEMOŽNOSTI KLASIFIKACE. Takže kategorie flirt-sport a flirt-umění jeví se nám stejně neudržitelnými jako jejich východisko, dvojpól partnerka-objekt.

Dokonce, vyvracejíce vědeckou cenu těchto dvou typů, zjišťujeme, že i praktická cena kategorii flirt-sport a flirt-umění se rovná nule.

Mezi individuálními případy, v praxi, nalezneme totiž příklad těchto kategorii velmi zřídka. Přibližný, ano. Ale v čisté formě takřka nikdy.

Takže zvláště pro první dobu flirtu shledáváme flirt-sport promísený flirtem-uměním.

Prostředky obou se v rozvoji situace střídají.

SVĚTELNÉ EFEKTY (jako přiklad *Pomocných prostředků flirtu*). Přesněji řečeno, světlo vůbec. Efekty ve vlastním slova smyslu, jako všechno ostatní v režii, je volit podle

1. povahy partnerčiny,
2. okolností.

Jsou povahy, které mají přirozenou nechuť k jakémukoli *arrangement*, povahy, možno říci, positivní. Strohé. Střízlivé. Nedůvěřivé. Bystré.

Takže arrangementem je zde vyloučeni podezření jakéhokoli arrangement, něco jako Coppeauova holá scéna, největší prostota.

Jsou ženy, které by vás obvinily z nejhrubšího šejdířství, z nejprůhlednějšího klamu, kdybyste přešli (doprovázejíce je z kavárny za noci lehce prosvětlené půlmiliónem hvězd), třeba sebe nepozorovatelněji, v lyrismus, který je vzduchem a ozónem lásky, který se vyškytá v dávkách větších nebo menších i v nejhrubších jejích projevech.

Jako sojka, upozorněná stínem, který není ani stínem stromové větve, ani stínem snášejícího se

holuba, ulétne z dostřelu neopatrnému lovci, střízlivá a zkušená slečna (paní) pozná nebezpečí lásky v náhlém spojení básnického nočního světla a klesnuti tónu hlasu, který sebe lhostejněji vyjádřil myšlenku o citu.

Je tu zapotřebí okamžiku docela všedního, ba nevhodného, náhodného setkání na plošině tramvaje, okamžiku, kdy se loučíte s dívkou, kterou jste doprovázeli z práce před dům, kde bydlí.

Prostě, z čista jasna, jako když člověk uklouzne po pomerančové kůře, jako když přestoupí v okamžiku do křižujícího rychlíku, který se zpozdil o půldruhé minuty a již se rozjíždí, setkají se pohledy o zlomek vteřiny déle než je obvyklo, a hle, jiskra padla v suchý troud, nenápadně a vhod, neboť troud nic více si nepřeje než ohně, ač o tom nic neví a také nesmí vědět.

Nebo jakési dobře volené a mimochodem pronesené slovo zabodne se jako mikroskopická tříska pod pokožku srdce, dotýkající se jen zcela lehce špičkou tohoto svalu, tohoto jemného nástroje citů.

Nepatrná rána se zanítí a příslušně ošetřována vyvine se v pěkný klinický případ.

Za denního světla, nejvšednějšího, docela neefektního, za světla bez ozdob.

Poznámka. Žena sebe střízlivější, sebe zkušenější má docela v koutku srdce malé místo vyhrazené *poetickým emocím*, a byt sebe řidčeji, má chvíle, kdy je nejen přístupna tomuto nebezpečnému narkotiku, ale dokonce po něm touží.

Je potřebí, ovšem nesnadno, poznat tu chvíli.

JARO, LÉTO, PODZIM, ZIMA. Přechody těchto. Anomálie: teplé večery v prosinci, podobné jaru – důležité! Tání, jarní bouřky, sychravý letní den, atd.

JITRO, POLEDNE, PŘEDVEČER, ŠEŘENÍ, NOC.

DEŠŤ, MLHA, BOUŘE atd.

INTERIÉR (park, nádraží, nábřeží, předměstí, atd., dále pododdíly: francouzský park, anglický park, promenádní cesta parku atd.).

A. T. D.

Bylo by možno, ač značně obtížno, sestavit hrubou a hodně komplikovanou tabulku, kde by se kombinovaly všechny svrchu vyjmenované údaje s řadou světelných jevů, podobnou tabulce exposic pro fotoamatéra. Byl by to velký, neúplný a naprosto bezcenný kus práce na poli teorie flirtu.

Neboť tyto kombinace, správná sestava prvků a jejich citlivé uspořádání, naskytující se od případu k případu, jsou věcí rutiny a instinktu, jako u fotoamatéra, jako u divadelního režiséra nebo malíře.

Takže sestavení jakési *nauky o světle*, aplikované na flirt, bylo by nanejvýš jakousi nákladnou, soukromou a podivínskou zábavou.

Přes to může mít jakousi zajímavost několik namátkou vybraných poznámek, které připojujeme.

JARNÍ SLUNCE. Je jisto, že nové slunce, které tanci po novém lupení, je dobrým osvětlením pro docela svěží srdce, které sleduje po zcela přirozeném svahu směr života lásky v přírodě.

Jarní slunce je osvěžující, působí zdravé rozněžnění, vybavuje cit veselé dobrodružnosti a pudové lehkomyslnosti.

PLNÉ LETNÍ SLUNCE znavuje. Vyžaduje nutně exteriéru co nejzelenějšího, s množstvím rostlinných šťáv. Nejspíše lesa. V balsamické vůni kohoutků a pryskyřice, se slabým šuměním větvi a trav velké žhavé slunce způsobuje živočišné zemdlení, animální smyslnost, těžkou touhu.

Pro mladé dívky příliš hrubé.

Flirtman nebude nikdy používat u mladých dívek tohoto ubíjejícího prostředku.

Hodí se pro ženy poněkud opotřebované, poněkud zlhostejnělé, bez větší duševní kultury.

ZÁPADY všeobecně probouzejí melancholii, ale nikoliv divoké rudé západy, které se západem slunce, tímto velkým symbolem smrti a všeobecného konce, pojí ohromnou slavnostnost, velkolepé odpoutání od podrobností života. Krvavá brána horizontu se otvírá na cestu opilého a poněkud mrazivého nadšení.

Nesložitou, ale citlivou dívčí duši uvádějí v naprostý zmatek, hypnotisujíce ji do té míry, že ji přimějí k výstředním citům a výrokům, na něž dívka v nedalekém okamžiku střízlivosti vzpomíná jako na divný sen, budící v ní hysterickou nechuť, jejíchž důvodů nezná.

U povah docela fádních možno *úžasného západu* použít jako kteréhokoli jiného prostředku. Neboť na tyto povahy působí *úžasný západ* jen malou části svého celku, částí, kterou je s to pojmout malá a málo citlivá plocha jejich vnímavosti.

Je možno s úspěchem podotknout, že Isaac Newton (nebyl-li to Pasteur) pravidelně slzel pohnutím, pohlížeje na západ slunce.

Dívka sice nebude slzet, ale uzná za slušné zastavit se u svého nepřílišného dojmu na tak dlouho, že se bude cítit částečně dojata, což bude považovati za dojetí úplné.

Iluse postačující zamýšlenému účelu.

VÝCHODY SLUNCE jsou k potřebě jen ve vlaku.

Je možno vrátit se k noci, tudíž je pozdě utíkat ode dne, který není ještě zcela dnem, to dobře ví dívka, která se probudila a není už s to usnout.

S tváří trochu osvěženou předčasnou toaletou, po případě s nécessairem v ruce, sedá k oknu.

Chvíle dokonalé opuštěnosti, děvče je nevrle jako nemocné dítě.

Nebe slzí, země se chvěje chladem.

Ale po krajině smytého koloritu šíří se šerý svit, který se jasní, smíšen se žlutou barvou.

Dívka se zachvěje a v tomto zachvěni je jakýsi názvuk rozkoše.

Po noci, jejíž snový zmatek ještě zcela nevyprchal z čerstvě přičesané hlavy, nastává nový den na rozhraní smutné ranní nudy, která klesá a rozplývá se s ranní mlhou, a nedalekého optimismu.

Potřeba družnosti, náchylnost ke kamarádské důvěřivosti.

Tento okamžik je vzácný a má své docela vlastní kouzlo, ale je těžko zachytitelný, má o málo větší plochu než bod, jenž, jak známo, vlastně neexistuje.

O chvíli později je pozdě.

S opravdovým světlem dne, které je čerstvé a určité, nastává období zdravé dělnosti a všedního optimismu, které nemají erotické ceny.

Stejně pro flirt je neupotřebitelné

SVÍTÁNÍ NA HORÁCH A NA MOŘI. První záblesk světla odhalí ohromné kulisy kamenných štítů a ploch údolí bez podrobnosti nebo se odráží na vlnách, jejichž neustále se opakující arabeska vnucuje nesmyslnou představu nekonečnosti.

Postaven vedle těchto výjimečných rozměrů a bezděky s nimi srovnáván interesantní pocit sexuality se pozoruhodně zmenšuje.

Rušivý vliv představy jakéhosi metafysična vůbec absorbuje praktické lidské zájmy.

Analogické s *úžasnými západy*.

Jako malý přiklad KULIS možno uvést:

VELKOMĚSTSKOU ULICI s rozhlasem pod širým nebem, leskem výloh, barvami reklamních plakátů, nervosním spěchem, je dobrá k počáteční konversaci, letmé, nervní a zjiskřené espritem.

Tisícero námětů k skvělým stylistickým hříčkám na neutrálním poli, které jako drobné udičky zachycují zájem.

Velkoměstská ulice vylučuje dále kouzelně otravnou atmosféru dobrodružství, jež může býti snadno zesílena vhodně volenými detaily hovoru.

PERIFERII, jež obsahuje tesknou a trpkou poesii, bezpečný výsledek u srdcí zpracovaných Clairovými *Střechami Paříže* a Carcovými romány.

Meze s nářkem harmonik a drsný tón bídy tvoří zvláštní souzvuk, jenž je jednou z nejdobrodružnějších krás velkoměsta.

A. T. D.

Podobně bylo by třeba studovat

SCÉNICKOU HUDBU A VŮBEC SCÉNICKÉ ZVUKY.

(Příklady: Kolovrátek, jenž zní z dálky v pustotě letního dopoledne. Klavír výhradně navečer a posloucháme – li jej z ulice. Symfonického orchestru lze použit jen zřídka, jeho oficialita takřka zcela ubíjí jeho velmi cennou emotivnost. Zmíněný nářek harmonik, kosí hvizd, tovární siréna. Jazz – jen v baru, atd.)

Exposiční tabulka obsahovala by všechny tyto údaje ve spojení:

1. s jednotlivými fázemi flirtu,

2. s řadou charakterů odvozených ze dvou hlavních typových skupin.

Snad podle Poltiho 36 charakterových typů, vhodně adaptovaných.

FLIRTMAN O SAMOTĚ. Flirtman, který teprve tvoří svoji teorii, je nadšený, básnivý, všeobecný, konfusní a především přesvědčený.

Starý flirtman je mlčenlivý a poněkud zatrpklý.

Neboť, podotkněme ještě jednou, hranice flirtu a lásky jsou nanejvýš neurčité.

Muž ztratil ve virtuosní hře napodobených citů schopnost rozeznávati dosah a cenu svého citového napjetí. Ztratil se sám sobě tak dokonale, že se ani nenamáhá hledat.

Kouří u stolku kavárny cigaretu a pohled na sousedku v zelených šatech, s očima jako peklo, jej vzrušuje docela povrchně.

Otvírá málokdy a nerad etuji vzpomínek a vůbec nerad myslí na lásku, protože má docela určitý a nepříjemný dojem, že se po jejích krajinách už nikdy nebude procházet jinak, než jako básnivý, ale velmi nostalgický turista.

On ne badine pas avec Vamour.

DOSLOV. Potrestavše takto necitelného flirtmana, ulomili jsme ruče hrot výtce cynismu, která by na nás mohla být zamířena.

Ostatně zcela neprávem, neboť nečiníme nic jiného, než že nezaujatě studujeme daný jev.

STENOTYPISTKA

Je třeba času, aby dívka byla zformována v stenotypistku.

Dívka si přináší z obchodní školy do kanceláře se svými šestnácti lety vágní, všeobecně dívčí citovost, která rychle podléhá změnám v tomto pracovním a převážně mužském prostředí a které mimo to s lety ubývá. V obráceném poměru s kancelářskou dokonalostí, které dívce s lety přibývá.

Absolventka obchodní školy nebo večerních obchodních kursů neliší se na pohled nijak od kvintánky, která časuje *pepaideuka* a překládá bez valného zájmu Aeneidu.

Ale po dvou letech kancelářské prakse říká: *Prosím, pane prokuristo* s nenapodobitelným přízvukem a mechanická činnost jejích prstů na klávesnici psacího stroje dosahuje klasického půvabu.

*

Stenotypistek užívá se v literatuře jako sujetů sentimentálních nebo lehce lascivních (v poesii revuální) nebo sociálních (v poesii sociální), ale hlavně užívá se jich v obchodu a průmyslu jako součástek kancelářského mechanismu, jako doplňku psacího stroje.

Je pak jejich věcí, aby, mohou-li, přikomponovaly si k rytmu underwoodky milostnou melodii, rozvedený motiv milostného setkáni z minulého dne, nebo prostě motiv touhy po takové příhodě.

Na klávesnici QWERT atd. kvetou modré oči, hledajíce na skleněné desce okna, půlené ramenem pana účetního, k nebi zvolna stoupající dým domácího krbu, je-li slečna povahy idylicko-praktické, nebo všeobecně básnický a pomyslný azur oblohy s nutným důsledkem neurčitých obrazů, je-li povahy laděné spíše všeobecně lyricky.

Takový je případ stenotypistek jen docela málo zformovaných, stenotypistek stadia prvního, o málo více než embryonálního.

*

Tato poněkud vyjevená slečna spěchajíc do kanceláře nachytá očima a zavře do srdce tolik

znepokojujícího půvabu života, kolik ho poskytuje ranní ulice se zívajícími kavárnami, trochu anachronickými plakáty tabarinů a s pohledy studentů i pánů v srnčích rukavicích a ve světlých kamaších.

Má dětská raménka a známost s medikem v prvním roce.

Banán, který si nerozumně kupuje místo řádné desáté, jí připomíná štíhlé Angličany v tropických helmách, ostrovy hříšné lásky a Bílých Stínů.

To všechno ji naplňuje nepokojem a dívka, nenalézajíc rovnováhy mezi *Znamenajíce s veškerou úctou*, americkým registrátorem, seznamem adres atd. a svým přeplněným srdečkem, propadá melancholii a frankuje dopis do Německa šedesáti haléři nebo oprašuje psací stroj štětičkou od arabské gumy.

Což není dobré ani pro stroj ani pro dívku.

*

Stenotypistka s několikaletou praksí konsumuje svou dávku poesie v mimoúředních hodinách a nijak ji nenechá rozrušovati přesný chod své práce.

Vytvoří si nevědomky jakási pravidla citové ekonomie.

Citové kypění slečen ještě nedosti zformovaných plni kancelář, zvláště v měsících jarních, březnu,

dubnu a květnu, neodpovědným fluidem erotické jankovitosti, které zneklidňuje pilnou jednotvárnost úřadu.

Stenotypistka v druhém stadiu vylučuje v úředních hodinách jen takové kvantum milostné ženskosti, že bych je přirovnal k záření fosforovaného ciferníku náramkových hodinek v pokoji nezcela temném.

Zato z hranatých řečí kancelářských mlsounů a zlovolníků, které rozpaluji uši začátečnic nebo jim

vhánějí slzy do očí, na ni ulpí tak málo, jako vody na emailovaném nádobí.

Stenotypistka v druhém stadiu je tvorem veskrze sympatickým.

Chodí s plešatým elegánem, sedá s ním večer ve Fénixu nebo v Luxoru, tu a tam s ním tráví část noci v Boccaciu nebo v Astorii a nikdy si mu nestěžuje.

Našla rovnováhu mezi psacím strojem a životem, poněkud na úkor tohoto.

Je spolehlivou úřednicí, dobrou milenkou a hodí se výtečně za manželku pro pány mezi šestatřicátým a čtyřiačtyřicátým rokem.

Není příliš poetická, ale má své chvíle vroucnosti.

Má jich tolik, kolik je zapotřebí a vhodno.

Tiskne svému kavalírovi ruku, když Willy Forst políbí svou vyvolenou.

Načež vloží do pusy plněný bonbon.

*

Pak přijde třetí stadium, dokonalost, která činí z ženy kancelářskou sílu.

Sílu bez chuti a barvy, jako vodík, neviditelnou, nehmotnou, prostě sílu, energii, jako je třeba elektřina. Stenotypistka třetího stadia mizí beze zbytku v nirváně anonymní kancelářské práce, její příjmení má význam čísla. Účetní, který vypráví erotickou anekdotu, se nedívá na ni, mladým děvčatům, která mají milostné nesnáze, ani nenapadne, aby se s ní šly poradit.

Je bezpohlavní, jako elektřina nebo vodík, nikdo se neptá po jejím křestním jméně.

Její citový život, zdá se, rovná se nule.

Nikdo se o to nezajímá, slečna chodí na procházku do Stromovky se starou tetičkou, na teosofické přednášky, na přednášky o krásách Českého ráje se světelnými obrazy.

BARDÁMA

Barevné alkoholy na masivním a lesklém pultě, mixer v bílé zástěře, barová vůně (pudr, cigaretový kouř, Eau de Cologne russe, pomoranče a parkety), stříbrný a ebenový saxofon, ohromný modrý balon, který se lehce odrazil od plavé a kučeravé hlavy, aby zhasl malým výbuchem na špičce cigarety, žhavě šedé v magické hře barových světel, jež doprovázejí tango.

Bardáma, jež stojí opřena o pažení dveří, s cigaretou mezi lesklými nehty prstů, svítíc bělostí zad ve špičce výstřihu, prostomyslná loupežnice trochu podezřele distingovaného zjevu, zhušťuje v sobě smysl baru, tohoto obchodu s poesií duhové pěny moderního života.

Je líbeznou zkratkou tohoto komplikovaného podnikáni, tohoto divadla ostré a laciné krásy s dobrou režií a spolehlivou obchodní organisací, takže by omylem (nejsouc než jednou z jeho složek) mohla být snadno považována za jeho viditelnou duši.

Ale je jisto, že:

Kdyby uprostřed jihoamerického pralesa saxofonista, vyšplhav se do koruny blahovičníku, zakvílel na svůj teskně křiklavý nástroj první takty bláznivého *Hallelujah*, nebylo by možno pochybovat, že byl založen bar *Eukalyptos*, jakmile by pod tímto

ohromným stromem bardáma, vonící pudrem a pomoranči, přimhouřila své úzké a podmalované oči.

Předpokládajíc, že by tutéž chvíli na fialovém stropě nebes měsíc otevřel své jediné oko mdlého reflektoru a že by papoušek na nejnižší větvi stromu zakřičel hrdelním hlasem: *Cherrry Goblerrr*, jak se tomu naučil od námořníků trojstěžníku Sv. Afra.

*

Saxofonista, muž u bicích nástrojů, pianista a všichni ostatní hudebníci jazzu spolutvoří poesii baru jen svými nástroji.

Bardáma je sama nástrojem, od temene hlavy málo pokryté těsně přihlazeným chlapeckým účesem až k červeným ústům, vroubeným ostrou čarou ještě tmavší červeni, a odtud až k špičkám černých brokátových střevíců, s rukou něžně položenou na rameni tanečníkově, s průhlednou snahou býti mondénní malým zdvižením brady (zpola sklopené načerněné brvy míří směrem k oblině lícní kosti).

Patří baru celá, s krásnou falší zevnějšku, se sprostým a chudým srdcem, kde žije podivná a dojemná spletenina naivních a přirozených žádosti, banálně nevšedních citů a plánů, přejatých ze šťastných obratů života filmových naivek a dobrodružství ďáblic.

Jako Meluzina v zelených vodách pluje bardáma v dryáčnické a kouzelné vůni cigaret, coctailů, slowfoxů a tang, cele oddána baru, s jehož životem směšuje své potřeby hmotné i citové.

*

Jednou týdně chodí muži do baru prožít tři hodiny v atmosféře povrchního luxu, cynického rozmaru a hry

na lásku, při níž nikdo není klamán, v atmosféře ohavné a rozkošné vzájemné dohody.

Její otrava jim není nebezpečná.

Odcházejí z koupele v zelených vodách moderní Meluziny s lehkým srdcem a bez touhy vrátit se dříve než uplyne týden.

Pro bardámu je bar místem, který ji život určil, aby se tam rozvila a byla spotřebována.

Její život mimo barové noci je s těmito spojen a jimi určen takřka úplně. Osudový příslib kina nebo vyjížďku v autu s náhodným přítelem přizpůsobuje si k obrazu života, jenž cele byl vytvořen právě za těchto nocí v nesouvislých hovorech s přítelkyněmi, v době, kdy vzduch baru ještě je jasný, nesmíšený s mikroskopickým prachem a kouřem, protože je příliš záhy, nebo v době, kdy světlo žárovek je mdlé a jazz hraje v dlouhých přestávkách, protože je příliš pozdě.

Vypočítavá a prolhaná tak průhledně, že může být pokládána za upřímnou, představuje tvora takřka úplné nevinnosti, animální, nepatrně inteligentní bytost, kterou milovat je samozřejmou povinností i dosti prostředního křesťana.

Bardámy, černé, zrzavé, kaštanové, hnědé, plavé a jiné jsou všechny nezdolně obrazotvorné a v hloubi srdce rozsáhle sentimentální. Přechod od prosy obchodu k stesku vyjádřenému dvojicí opravdových slz je u nich okamžitý, rázem padají na kolena před náhlým návalem vzpomínek (ostatně ze dvou třetin vymyšlených), aby se hned nato opily, zvedajíce sklenku s flipsem se skoro graciósní nenucenosti, které se naučily od Marleny Dietrichové.

To nijak nevylučuje opravdovou dobromyslnost, kterou oplývají asi ve stejném poměru jako jiné ženy, vychovávajíce tu a tam na venkově své tříleté dítě nebo vydržujíce na studiích ničemného právníka.

*

Mladé i velmi mladé, mizejí z baru právě v potřebný okamžik, neznámo kam.

Jejich život obraci se pravděpodobně tu chvíli v tak ostrém úhlu, že jeho koleje splývají s kolejemi života jiných žen, jež vyjely na tuto zábavnou a místy dosti trapnou cestu ze stanic docela oficielních. Zacházejí s tím, co jim bar zanechal, tu opatrněji, tu méně opatrně, podle temperamentu a jako všechny ostatní ženy, vdávají se nebo nenápadně stárnou se vzpomínkami i bez nich.

Pokud ovšem nepomřely otravou alkoholem, tuberkulosou nebo prostě podvýživou v době nezaměstnanosti, což se nezřídka stává těmto hezkým, ale jinak docela průměrným děvčatům, která záliba pro (podle jejich představy) elegantní a rušný život (spíše než osud) určila k tomu, aby se stála jednou z nejdůležitějších surovin pro výrobu barové poesie.

DON JUAN EN MINIATURE

Od slavných krasavců čarujících ženám en masse s projekčního plátna kina nebo s jeviště velkého divadla až po maloměstského krasavce nebo prvotřídního pasáka z periferie v dlouhé řadě obměn základního typu okouzlují ženská srdce, někdy letmo a chvilkově, někdy osudově.

Prsť, z které překotně rychle vyrůstá květ lásky v srdci stenotypistky, studentky, bardámy, nebo hezké matky dvou dosti odrostlých děti, není vždy zcela táž, od popletené puberty ženského mláděte můžete počítat jedna, dvě, tři, čtyři atd. až k bovaryovskému případu žen, jež poměrně nepatrný podnět za vhodných okolností žene za hranice klidu rodinného života, jehož prostor je příliš těsný a jenž je příliš chudý na interesantní příhody, než aby úplně stačil jejich potřebě rozmanitosti, jejich citové fantasii.

Sebevědomý uznaný krasavec čtyřtisícového města, ozdoba korsa pod kaštany a poněkud sportovec připisuje s pýchou k dlouhé řadě laciných výbojů u maloměstských tajných hříšnic vzetí dvou nebo tří srdcí řádných žen.

Chlapec s cynickýma očima a unavenými pohyby, skvěle oblečený, ač s trochu přehnanou módní konturou, denní návštěvník elegantních dancingů, jenž doslova fascinuje bardámy a notoricky zalétne manželky.

Pasák z nočních kavárniček v Praze I. a hospod na předměstí, s lesklou kuličkou knoflíku spínajícího košili bez límečku, chlapík s hranatými rameny a klidně drzým pohledem, pán hubené prostitutky.

Vedetta revue, mládenec stupidního obličeje, hrdina ožehavých situací, chatrný otisk svých pařížských kolegů, jejichž samozřejmou eleganci a v hloubkách národního temperamentu se kořenící lehkomyslný vtip napodobí s patrným nezdarem.

Filmová hvězda třetí velikosti.

První milovník venkovské smíry.

To jsou nejběžnější typy donjuanů en minature, kteří se narodili pod bledým nebem naší země.

Prostředky, jimiž působí na ženu, jsou na pohled zcela vnější, působí bez jakékoli účasti intelektu a kultivovaného citu. Silou, půvabným nebo poutavým

zevnějškem, zajímavostí, které jim dodává jejich zaměstnání nebo sociální postavení, scéna, filmové plátno, ring, parket tabarinu, příchuť exotismu a dobrodružnosti.

Ale především sexuální přitažlivosti, které ostatní jmenované vlastnosti jsou jen doprovodem a rámcem.

I ženy s bohatým a jemným nitrem je sto strhnout toto rozumem nekontrolovatelné lákání, síla, jež přes ozdoby, které jí přidala doba ta nebo ona, zůstává stále táž, elementární a nevypočitatelná, síla, pro kterou antická mythologie nalezla literární a plastický výraz v kosmatých satyrech s kozlíma nohama a trojhrannou tváří.

Donjuan en miniature je obdařen, jako by kouzelným amuletem, jistým množstvím této moci, jež působí, že okouzluje sebou samým, jako hudebník okouzluje písní.

Taková láska v životě ženy je nešťastnou náhodou, patřící mezi rozmary přírody jako je povodeň, tornádo nebo tetanus.

Leckdy počestná žena promítá do histriona s malou dávkou donjuanství komplikované a hluboké osobnosti, jejichž dobré portréty jí poskytla literatura.

To je osudné nedopatření, omyl po případě s tragickými následky.

*

Prostitutce je hrubá pasákova síla alespoň na čas oporou v nesnadném životě, uskutečněním snu o ideálu mužství a o málo méně než smyslem života.

Ale opojení a omyl lásky s pyšným matadorem milostných dobrodružství je s to učinit smutné spáleniště ze srdce řádné ženy, neboť tento profesionál neskrývá před očarovanou milenkou všední

stranu své tváře po chvíli, kdy se za ní zavřely dveře jeho pokoje.

Neví nic byt jen o odpovědnosti diktované slušností a dokonce nic o vděčnosti za lásku.

Nejednu hodnou paní soudcovou opily mandlové oči tenoristy, které, prodlouženy černí líčidla, hleděly na ní s jeviště v Besedě venkovského městečka. Historie pokračovala setkáním v topolové aleji za teplého červnového večera, vlhkého deštěm a těžkého nadcházející bouři.

Snad ohmatané, kdysi bílé dveře hotelového pokoje v okresním městě ji zastavily na cestě, jejíž začátek byl tak poetický, a snad úzká polní stezka a voňavá letní stráň byly třetím aktem všedního dramatu.

Nejedné sextánce s plavými a silnými copy, sahajícími do pasu, bar, kam přišla po prvé s bratrancem-vojákem na dovolené, byl názorným obrazem prudkého a kouzelného víření života. Červená a fialová světla, zněžnělá hedvábnými stinidly, kvílení saxofonu, cinkot tenkých číší a Saint-Julien, rozeznívající hlavu ostrým šuměním, byly dost sugestivním pozadím, aby se na něm bratránkova podoba jevila podobnou profilu erotických tuláků, jak je zná z literatury.

A donjuan en miniature, dosti chytrý, aby dovedl po případě využít výhod této literární shody, je s to tak zkřivit strom jejího života, že už nikdy rovně neporoste.

DÍVKA A ŽENA

JAK JE TO DIVNÉ!

F. V. Krejčí.

Osmileté děvče je obraz ženy, v kterou doroste.

Ach, jak jsem si byla podobná, říká šestadvacetiletá, dívajíc se na své foto z druhé obecné. Nikdo ji neřekne, že její srdce zachovalo si nárys linii osmiletého srdečka, jako její ruka s čarou Saturnovou, s horou Luny, s horou Venušinou, která znamená lásku a s jeskyní Mariovou, která je předpovědí domácího štěstí, má nárys linií té dětské ručky.

Protože to nikdo neví.

Protože nikdo neví nic o dětech a protože ona se poznenáhlu zakuklila do svých 15 let.

A ONA SI MYSLÍ,
ŽE JE TO HRA S MÍČKEM.

Miloslav V. Jirda.

Chodí ze školy mávajíc aktovkou a dívajíc se múzám zpříma do očí.

Bože, co je na světě roztomilejšího, co je na světě nestoudnějšího, co je na světě čistšího nad patnáctileté děvče? Nikdy je nic tak nezajímalo a nikdy je nebude nic tak zajímat jako láska. Chlapci jsou v patnácti letech někdy trochu básníci, ale dívky jsou vždycky jen dívky. Jsou naivní, lstivé, ctnostné, pudové, náladové, věrné, zmatené, nadšené, lhářky, mlsálky a andělé. Jsou schopny nejztřeštěnějších skutků, největších pošetilosti.

Někdy jsou velmi rozumné.

Hrají házenou, plovou, jezdí na motocyklu, učí se francouzským slovíčkům, mají plnou hlavu milostných historií, vymýšlejí si nové účesy, vydělávají si na živobytí psaním na psacím stroji a jsou všechny stejné.

Jsou dojaty svitem luny a Kohoutovým Hamletem, tančí neslušně tango, aniž si to uvědomuji, nemají smyslu pro lásku čestného muže a nechají se vodit na tenké nitce od Casanovů milostné psychologie.

Myslí, že láska je hra s míčkem. Někdy se jim objeví její strašná vážnost, intuitivně a nenadále jako blýskání na časy. Pak roní malé slzičky, které rychle usychají. Uzavírají spolu věčná přátelství, která brzy pomíjejí, a mnoho se líbají. Nevědí, že je to trening a příprava pro příští citový život.

Mění rychle lásky, vybírají si je jako knížku mezi neznámými autory, vedeny instinktem, který je neklamný a nepraktický. Někdy zůstávají patnáctiletými až do dvaceti let a déle.

PROČ JEN VÁS MÁM RÁDA?

Anony mní slečna.

Jdou za zpěvem srdce jako myška za klasickou krysařovou píšťalou a sní o štěstí v manželství, protože žena nemůže snít o ničem jiném.

Je to morální, zdravé a ctnostné. Ženy nemohou za tuto ctnost. Hlídaly planoucí ohně, když muž s pazourkovým nožem v ruce stopoval zvíře, aby je zabil, a když vnikal do temnoty, která ho děsila a přitahovala. Amazonky jsou výjimkou, která potvrzuje pravidlo, a fysiologickou zrůdou.

On není ani automobilový závodník, ani herec, dokonce ani brunet s pěšinkou. Nemá světácké Menjouovy vousky, ani není silný, snad není ani statečný a možná není ani duchaplný. Je to pouze on.

Děvče to přijímá jako fakt a sní o štěstí v manželství.

Začíná se pomalu podobat své fotografii z doby, kdy jí bylo osm let. Má vážné oči, něžný úsměv, kráčí životem s ničím neodůvodněnou a pevnou vírou, že nic nezboří její sen.

Je ženou.

JAK JE TO NUDNÉ!

Aristo teles.

Vdá se buď za toho, koho má ráda (l), nebo za někoho jiného (2). Je to jedno, nebo aspoň je to snad jedno. Ženy myslí, že to není jedno. Ženy nepozorují, jak lásce ubývá prudkosti a poesie. Nepozorují, že kvalita lásky se změnila.

Muž sčítá v bance kolony čísel a žena připravuje na plynu večeři. Jak je to rozkošné! Jak je to nudné!

Její láska je v nepřetržité souvislosti s onou první schůzkou. Čekal na ni kterési neděle v měsíci dubnu u tramvaje a držel v ruce červený karafiát. V kavárně napsal začáteční písmeno jejího jména cigaretovým popelem na lesklý cínový podnos, atd.

Ona, zapalujíc plyn, myslí, že je to totéž. Není to totéž, ale je to sladký klam. Ženy nevědí nic o nudě z lásky.

Ano, po dvou letech je to totéž, ať s láskou nebo bez lásky. Ale pro první ženu (1.) se ve vhodný okamžik rozestře po jídelně vůně louky z červnové noci, druhá (2.) chová v koutku srdce svou velkou lásku, nabalsamovanou a ve stříbrné rakvi, jako mrtvou princeznu.

MILÁČKU, KDYŽ VY JSTE
TAK NEVĚRNY.

Paní Smithová.

Jednoho dne nahradí žena nabalsamovanou lásku milencem.

– Vy máte tak něžně hnědé oči, milostivá paní. Milostivá paní skloní hlavu a pozorně tančí blues. Pak si umluví schůzku, a není-li ještě dosti dlouho vdána, sní. A je to druhý květ dívčích let, poněkud zimomřivý a poněkud příliš útlý, něžně barevná a smutná netykavka.

Smrt paní Bovaryové není než výjimkou. Není možno, aby bylo jinak, protože běh života musí být celkem klidný přes občanské války, železniční katastrofy a soptění sopek, které zpestřují obraz života, uspořádaný dosti rozumně.

Milostivá paní čechrá plavé kadeře svého milence a vzdychá s lehkou trpkostí, jež není útočná, jež se skoro

přesně rovná resignaci: – Miláčku, když vy jste tak nevěrný!

PROČ?

Elinor Glynová.

Aby bylo o čem a z čeho psát romány, tanga, feuilletony, lokálky a písně. Aby mohlo být umění. Aby si lidé, kteří plynou v pohodlné canoi po nezčeřené hladině svého života, mohli položit na kolena knížku veršů, číst a vzdychat: – Oh, loutky, jaká vášeň!

Tomu se říká dělba práce.

PŘISTOUPÍ-LI V ANGLII
DÁMA DO ZDVIŽE, VŠICHNI
MUŽI OBNAŽÍ HLAVY.

Revue Gentleman, č. 2-IV.

Smekněte klobouky, muži, až žena vstoupí do zdviže, pro jistotu. Dosti špatná žena je lepší, než dosti dobrý muž.

CVRČEK RODINNÉHO KRBU

Kdyby jistá signorina, ne-li dřívé, tedy alespoň v casterském klášteře (jehož se stala, ó smutný konci Stendhalova příběhu, frivolní a tragickou abatyší) byla bývala rozhodnější, prozíravější a méně důvěřivou vůči své matce, byla by se stala, a dokonce se svolením této, zářící nevěstou zamilovaného brigandského kapitána.

A snad i Abélard a dokonce i Romeo s jistou dávkou lsti, moudrosti nebo drzosti byl by dostal svoji dívku pod střechu, na jejímž hřebeni symbolický čáp staví své hnízdo, do domu, v němž zpívá onen známý cvrček ve světnici ozdobené rodinným krbem.

A tak by byly tyto typické milostné příběhy opatřeny zakončením, jehož si žádá neuhasitelná touha lidského srdce po štěstí co největším, co nejdelším, ba nekonečném.

Nevěříme v smrt, kladouce den svého konce do dálky tak mlhavé, že je neskutečná. A byť si lstivě a potměšile kosila desítky našich přátel, nemůžeme považovat tyto případy než za náhodu a výjimku, jež není vymyšlena pro nás.

Byť co chvíli kolem dvojice zamilovaných vadly a umíraly lásky, budou tito mít za to, že jsou to výjimky, náhody, nehody, jsouce přesvědčeni, že jejich láska je onou láskou z básní a románů, která nemá konce.

*

ROZKOŠ JE PŘEKRÁSNÁ PRÉMIE ŽIVÝCH TVORŮ ZA TO, ŽE SE ROZMNOŽUJI.

Freud.

A přece láska nebyla a není v svém jádře než biologickým jevem, jednou z forem onoho puzeni k bytí a trváni, jednou ze sil, jež svým vzájemným působením v souhlasech nebo rozporech udržuji světu a životu jeho jsoucnost a podobu.

Ať čas a vývoj cokoli přidaly k prostému aktu (jehož účelem není ven a ven nic jiného než trváni rodu, pud sebezáchovám prodloužený za hranici individua, tedy za hranici smrti), etickou cenu přátelství, odosobnění, sebeobětování, primitivní a omezený altruismus lidské dvojice, prostě sociální kvality, a ještě poesii, diferencovanou a barevnou fantasii sladkých klamů a mlhavých i ostrých kouzel: horoucí a nezdolný pud, překrásný, podivný a tajemný jako všechny slepé a moudré přírodní síly, které v starých mythologiích dostaly jména a podoby bohů, je jádrem lásky a jediným je jim skutečným obsahem.

Láska, prostá biologická skutečnost, kterou romantismus několika věků vždy znovu zbožšťoval, skvělý a pomíjivý ohňostroj, jenž ve smyslu platonských ideí nebo náboženských představ snadno, škrtnutím péra nebo citúplným slovem, se promítal až za mez viditelného a hmatatelného, se rodí, trvá a hasne, ustupuje novým procesům, podroben všeobecnému a pro maximalistické lidské srdce trapnému zákonu změny a zániku.

*

JE TO MYŠLENKA KRÁSNÁ A POVZNÁŠEJÍCÍ: TAM NĚKDE KOLEM NÁS, NĚKDE DALEKO – TAM ŽIJE PŘECE JEN PRAVÁ ŽENA.

Ibsen.

Sumárně se pokládá vůně svatebních svěc za autentickou vůni lásky, a tak se šíří v myslích neinformovaných jinochů a panen představa manželství jako stavu milostnosti konservované až ke dnům stáří.

Člověk, věčné dítě, vždy znova natahuje ruku po andělském křídle duhy, věčný Don Quijote, s hlavou otlučenou rameny větrného mlýna, bude považovat dnes, zítra i pozítří lazebníka za rytíře a propůjčovat časným a pomíjivým jevům nepřetržité trvání.

Manželství jeví se obecnému (ač tak často dementovanému) názoru definitivní situací lásky, naprostým a nezrušitelným panstvím nad jejími líbeznými krajinami, pokladnicí, do které klíčem oblíbeného obřadu se zavírá (ovšem báchorečný) peníz lásky, aby jej zloději nevyhrabali a rez nezkazila.

Den narození cizoložníka se přesně kryje s narozeninami manželství, právě tak jako vynález nedobytných pokladen je příčinou vzniku kasařských organisací a jejich slavných hasáků. Ba zdá se, že až cizoložstvím nabyla láska půvabů, kterých neměla v době volnějšího snoubení, a za spolupráce tohoto pilného činitele se rozvíjela, zároveň s diferenciací, zjemněním, rozkvětem a rozvojem duševního života, v tu tak nádherně komplikovanou a dramatickou věc.

Cizoložník je loyální nepřítel řádného manželství, přidává podniku zajímavosti, protože je s ním možno zápasit, je cosi jako nemoc, které se můžeme vyhnouti, která může býti smrtelná, ale kterou můžeme překonat.

Rez času je nepřítel vždy silnější, neviditelný, nezachytitelný, nepřítel lásky, proti kterému nelze se bránit, cosi jako stárnutí, které je nejvšednější, nejhanebnější a nejsmrtelnější nemocí těla.

*

MANŽELSTVÍ JE ZÁKONITÁ INSTITUCE NA UMRTVOVÁNÍ POHLAVNÍHO PUDU.

JUDr. Koťátko.

Je velkým podvodem nazývati manželstvím krátké líbánky Romea a Julie, těchto vášnivých a dětinských milenců. Jejich láska byla přerušena, přeťata, rozbita na kusy právě v okamžiku své kulminace a jenom tak mohla zachovat svou skvělost a pel. Byla fixována tuto vzácnou chvíli a postavena mimo čas a skutečnost, dříve než mohla býti vržena do ďábelské zkumavky zkušenosti a zkoumání, které nejtěžší kov citu mění v mlhu sladké a melancholické vzpomínky.

Balkónová scéna na jednom konci, Filemon a Baucis na druhém. Polední žár, zářící tma noci v chorovodu hvězd a harmonie vlahé minuty západu, ohnivá romance a smírná idyla.

Prudká bystřina lásky byla zregulována, zelený stín rozsochatého dubu se položil na tichou hladinu. Mezi romanci a idylou – celé manželství, celé dva životy.

*

Od té doby, co se láska stála konvenčně uznaným základem manželství, propaguje se klam, jako by láska byla také jeho obsahem. Manželství jako ideál, o jehož občasné realisaci se vyskytují sporé zprávy u kronikářů

všech epoch, se tak považuje v běžné konversaci za instituci poetickou, ač je institucí sociální.

Už několika staletími potuluje se jen v detailech přiměřeně změněný sentimentalistický obraz svatby jako poslední cihly, jíž byla ukončena stavba chrámu lásky, antické budovy na kopci, jehož patu bezmocně olizuje rmut všednosti, na dosah ruky k nebeským oblakům, s výhledem na azurové moře. Parfumované stavení, kde nezmarně plápolá věčný oheň u sochy bohyně Venuše a kde harfa lásky drnká své výsostné a takměř božské nápěvy nepřetržitě, vyjma snad hodiny nutné k spánku. Ohnivý vichr vášně duje síněmi, ohýbaje tmavozelené koruny pinií pod okny, a umlká-li, pak jen proto, aby v takto získané přestávce zarokotalo dvé hrdliček, jejichž zobáčky se milostně dotýkají v těchže korunách v ptačím polibku.

*

PROBLÉM ŠŤASTNÉHO MANŽELSTVÍ BYL BY ROZHODNUT VE CHVÍLI, KDY BYCHOM NALEZLI ZÁKONY UDRŽENÍ VZÁJEMNÉHO POHLAVNÍHO OBCOVÁNÍ, JAKO JSOU, ŘEKNĚME, NALEZENY ZÁKONY UDRŽENÍ ENERGIE FYSICKÝCH SIL.

MUDr. Friedland.

Proti veškeré zkušenosti, přes moudrost nepřátel a katastrofy přátel si dvojice podávají ruce, aby si spokojeně vykračovaly za zvuků svatebního pochodu a doufaly, že láska je věčná, aby s chvalitebnou a nudnou drzosti lidských mláďat kladly rovnítko mezi manželství a lásku.

Láska je biologický fakt a veškera etika, neřku-li básnické ozdoby, ji nemohou přidat trvalosti a stálosti.

Ostatně vědomí o tom je obecné, ale konvence nedovoluje vyslovit se jasně. Přes tisícerá ztroskotání konvence propagujíc ideál manželství udržuje při životě fikci, že láska v manželství hyne jen vinou špatné organisace (toho neb onoho) manželství. Nanejvýš se připouštějí nějaké mírné reformy v rámci stávající instituce a v rámci morálky, o kterou se tato opírá.

A manželství se ovšem pokládá za konečnou, definitivní, nejdokonalejší formu sexuálního poměru mezi mužem a ženou, kterou třeba pouze víc a více přibližovati ideálu, až by se s ním kryla. Kteréž mínění není než fantasie na téma křesťanské morálky, tím fantastičtější, že do manželství tak, jak je pojímalo křesťanství, se vloudil romantický živel vášnivé lásky, zcela protichůdný křesťanskému názoru na manželství.

*

ŽENA VLASTNÍHO TĚLA V MOCI NEMÁ, ALE MUŽ; PODOBNĚ TÉŽ I MUŽ VLASTNÍHO TĚLA V MOCI NEMÁ, ALE ŽENA.

S
v. Pavel.

Je tedy jedním z velkých klamů domnívati se, že manželství je obzvláště vhodnou půdou pro květinu lásky, že, což je jen nepatrně paradoxní, láska má vůbec co dělat s manželstvím.

Láska: zplození potomstva. Manželství: zachováni potomstva. Manželství je, biologicky, pokračováním ne lásky, ale úkolu započatého pomocí lásky.

Ve všech známých formách manželství, od skupinového přes více méně volné spojení dvojic až k monogamii, v manželství jako předmětu právní,

veřejné, sociální pozornosti nerozhoduje soukromý cit, ale zájmy společenského celku.

Také monogamie, která se nám zdá tak úctyhodnou, dík zvyku brát v úvahu její *ideální* podobu, tak dokonale etickou vzhledem k sexuální morálce, kterou jsme zdědili po křesťanství a teoreticky uznáváme, má původ v dědickém právu. Jeho etický ráz (také jen teoretický!) manželská věrnost, je pozdní a nevyplývá z lásky samé, ale z tendence omezit lásku jako pudové hnuti. (*Ale z příčiny smilstva jeden každý manželku svou měj, jedna každá měj muže svého.* – I. Ep. sv. Pavla ke Korintským.)

Monogamie obsahuje požadavek manželské věrnosti, jejímž smyslem je zajištění autentičnosti děti, dědiců rodového majetku. Tento hospodářský cíl předpokládá věrnost jen se strany ženiny, mužova volná láska je bez vlivu na dědické záležitosti jeho rodiny.

Starozákonní patriarchové flirtovali se svými služkami velmi intensivně, a to plným právem a bez pohoršení, které přece tu a tam vzbudí analogické zábavy patriarchů okolo 1931.

Klasický přiklad věrnosti Penelopy, manželky tuláka a holkaře Odyssea, nutno mít za poslušnost zákonů a ne poslušnost srdce.

Bylo by přehnané tvrdit, že se nevyskytly případy spontánní a dokonce oboustranné věrnosti, výsledky souhlasu těl a myslí, ale to byly soukromé záležitosti, fysiologické a sociální zvláštnosti nebo zrůdy.

Věrnost mužova, vzhledem k funkci manželství, nebyla požadavkem ani zákona ani veřejného mínění, těchto dvou obrazů hospodářského stavu společnosti v té nebo oné době.

Umění obráží změny v morálce dříve, než se tyto stanou součástí veřejného mínění, toto jest zase méně konservativní než zákony, které kodifikuji stav morálky

co možná vyzkoušené, tedy tenkrát, kdy se shodují ještě s veřejným míněním, t. j. s míněním průměrné většiny, ale kdy už jistě *nevystihují nuance nastalých změn.*

V téže době, kdy veřejné mínění ve shodě se svobodomyslnými ideály nedávno zrozenými formálně uznává lásku za základ manželství a vyžaduje oboustrannou věrnost, Napoleonův zákoník (*Code Napoléon*) zavazuje k naprosté manželské věrnosti jen ženu.

Od středověku až po dnešek je v oblasti evropské kultury základem sexuální morálky mírně modifikovaný křesťanský názor na tuto věc. Podle dob a společenských tříd vykazuje historie veřejného mínění několik výkyvů k větší nebo zase menší sexuální volnosti, ale zůstává konvencí spojovat lásku a manželství, tyto dva ne zcela sourodé jevy, které se mohly svým časem sžít právě jen za daných hospodářských podmínek.

LÉPE JEST V STAV MANŽELSKÝ VSTOUPITI NEŽLI PÁLITI SE.

Sv. Pavel.

Křesťanství, uzákonivši manželství, učinilo koncesi pudové stránce člověka proti jeho stránce morální.

Úkol manželství podle církevního názoru je *bonum prolis* – zplození a vychovávání dětí, *bonum fidei* – věrnost, tedy ukáznění, omezení pohlavního pudu, *bonum sacramenti* – ideální spojení těla a duši.

Stránka citová, otázka lásky jako takové, nemá zde valně místa. Láska je takto manželstvím zjednodušena na své biologické a sociální úkoly, s novinkou silného etického přízvuku, rovnoprávnosti pohlaví v lásce, která je nesmírným pokrokem.

Manželství – svátost, zákonný příkaz, opřený božskou autoritou církve, stává se školou sebezdokonalováni, přijímá funkci etického zlepšovatele, posilujíc takto jeho funkci hospodářskou.

Manželství stálo se takto naprosto dokonalou soustavou, definitivní a neměnnou pro člověka křesťanského světového názoru, pokládajícího svůj morální svět, soubor mravních představ a etických imperativů, za definitivní a neměnný, za hotový jednou pro vždy.

Zato člověk světového názoru nikoliv křesťanského, člověk, který si nezaujatě uvědomil, že morálka není něčím definitivním, nýbrž že se mění s místem a časem, podle poměrů, a kterýžto člověk tudíž nemůže nabídnouti palmu vítězství křesťanské monogamii jen pro tu její vlastnost, že se shoduje s principy křesťanské morálky (když ještě, nota bene, mravní požadavek manželství, sexuální věrnost, je tak zhusta, ba pravidelně dáván ve psí), tedy tento člověk nemůže považovat dnešní formu manželství za ideální a je snadno přístupen myšlence, že během času bude tato forma nahrazena novou a lepší.

*

CO TEDY MŮŽEME DNES PŘEDPOKLÁDAT O OPRAVĚ POHLAVNÍCH POMĚRŮ PO BLÍŽÍCÍM SE ODSTRANĚNÍ KAPITALISTICKÉ VÝROBY, TO JE VĚTŠINOU NEGATIVNÍ POVAHY.

B. Engels.

KDE VŠAK MÁME NAJÍT TAKOVÝ ZÁKONÍK, KTERÝ BY SOUHLASIL SE ZMĚNĚNÝMI PODMÍNKAMI NAŠEHO ŽIVOTA A KTERÝ BY NÁS POVZNÁŠEL, JAKO STARÉ ZÁKONÍKY POVZNÁŠELY LIDI K JEMNOSTI, VZNEŠENOSTI, CTI, RYTÍŘSTVÍ A LÁSCE?

Will Durant.

Lyričtí rytíři Provence vytvořili kurtoasní a rafinovanou teorii lásky z valné části cizoložné, renesanční novely jsou plny velkolepých paroháčů, ale positivní křesťanská idea dokonalého manželství žila nedotčena uprostřed rozkošné frivolity. Autorita církve byla naprostá, a hlavně, forma manželství odpovídala přesně hospodářským poměrům.

Změna těchto se děje současně s upadáním církevní autority.

Básníci romantismu otevřeli lásce široká hřiště, opuštěná heroismem a teologii, a ustavili nové pojetí lásky, ani hříchu, ani hříčky, ale *velkého a významného životního kladu*. Co se týče poměru lásky a manželství, tedy jednak, a to častěji, kladou lásku mimo oblast manželství, nebo toto pohodlně idealisují všeobecnými narážkami, považujíce svůj poetický úkol za skončený tím, že dovedli milence ke dveřím chrámu.

*

Tolstoj řekl, že svatbou to teprve začíná, a tenkrát někdy, asi v polovici 19. stol., se vážně objevuje *manželský problém*. Neřešitelný, jak se zdá, bludná pout v kruhu.

Hledají se formulky, z nichž žádná nestačí, protože žádná z nich nejde na podstatu věcí, protože se buď všechno sází na kartu lásky, což ovšem manželství nemůže neodnésti, nebo se láska nepřirozeně přistřihuje starodávnými etickými nůžkami, což zase odnese láska.

Problém manželství ovšem ani dnes není rozřešen a snad ani není řešen, totiž nemůže býti řešen.

Ale je alespoň přesně postaven: je jasné, že nelze činiti prostě iunctim mezi *láskou a manželstvím*, protože je nutno nejprve rozlišiti manželství jako základ rodiny a manželství jako spojení za účelem pohlavní lásky; je jasné, že dnešní rodina není táž jako rodina z doby, kdy bylo dnešní manželství vymyšleno, je jasné, že dnešní sexuální morálka se zásadně liší od sexuální morálky křesťanské, neboť dnešní hospodářská základna toho všeho je zásadně jiná než před tisíciletím.

Proti malým celkům manstva, knížectví, cechů atd., jejichž jednotkou byla pevně stmelená rodina, stojí dnes jednotky individuí, které se přímo kooperují ve velké celky, rodina pozbyla své soudružnosti, žena se stala rovnoprávnou s mužem ne na základě náboženského uznání, jehož praktická cena byla dosti pochybná, ale vývojem hospodářských poměrů, pouta náboženských představ popukala a nebrání rozvoji nové, svobodnější sexuální morálky.

Nejde tedy jen o nějakou *krisi manželství*, ale o dalekosáhlé změny v ústrojenství společnosti, jež se počaly nejméně před půldruhým stoletím a jejichž konce nemůžeme dohlédnouti.

Proto není direktivy, jež by mohla být dána v otázce manželství, nemůžeme leč konstatovat fakta a prohlásit za naivní mínění, které by snad dnešní stav věcí mělo za mravní úpadek.

Naopak, je-li nám libo, můžeme si vytvářet velkolepý obraz lidstva, které nezná rodiny, a s ní altruismu, omezeného na tuto miniaturní společnost, jehož rubem je rodinný egoismus, můžeme předpokládat (ne si představit) muže a ženy, kteří se milují bez sobectví, bez vášně pro výlučné majetnictví, jež dnes nelze dobře oddělit od lásky: cosi jako předkulturní stav povznesený do nám nedostupné polohy, kulturu nové etiky a nových ctností.

II.

ROZKOŠ DÍVATI SE

Oko je okno do srdce.

Je snadné a celkem trapné najiti při holení v kulatém zrcátku obraz lety popleněného přepychu vlastního srdce, ale pro tento případ přísloví nebylo vymyšleno.

Snad spíše pro úlisné a falešné oči šejdířovy, které podle všech pravidel mají být v hodině podvodu kulaté a ztrnulé jako oči hadí. Snad pro případ milenčiny zrady, pro výstrahu okamžiku, kdy ženiny oči, otevřené jako otevřené okno, stanou se neprůhlednými, když závoj klamu byl přes ně spuštěn.

Snad konečně pro výsměch přísloví, které není bez výjimky, neboť jako okenní sklo vrhají oči odrazem lomené světlo, které je náhradou nejtmavější a nejhustší záclony, a také okno modře zbarvené nebem bez mraku zastírá pohled do ohavné pustoty márnice s půltuctem hamletovských lebek v koutě.

*

Zhola nesmyslné hříčky s nevinným příslovím v jeden z jedenatřiceti dnů měsíce července, který si slunce předplatilo!

Od rána do večera brázdí ohněm své kulaté tyrkysové pole, i v neděli i v půlden anglické soboty, a stotisíc krásných věcí leží kolem vás na sever, západ, východ a jih.

Oko je okno do světa.

Otáčejte dvojici svých oken od pravého ramene k levému a nazpět, a až nedohlédnete dál, obraťte se.

Oko je okno do světa, okno našeho bytu, kterým vidíme život ulice.

Nebo zrcadlo vedle okna, po kterém přechází popelář, listonoš, major ve výslužbě, šikmo, trochu šerý a trochu pohádkový.

Nebo modrá, stříbrná, zelená koule na konci tyče, o kterou se opírá zahradní růže, koule, jež obráží zkřivený obraz besídky, dámu s ohromnými boky a pramalinkou hlavou, chrta tvaru vzducholodi lehčí než vzduch.

Okno, zrcadlo vedle okna, nebo zahradní koule?

Asi takto: naše oči jsou oknem a srdce zrcadlem, vypouklým nebo vyhloubeným, deformujícím relativně stálý obraz světa podle tvaru, jaký srdce má tuto chvíli nebo některou jinou.

Hrajte nejrozkošnější hru, příteli, dívejte se.

Tento den, kdy slunce oře oblohu takřka nelítostně, i jiné dni, za podzimní husté mlhy, která polyká zvuky jako eskamotér vidličku, skleněný talíř s dvanácti broskvemi a angorskou kočku, za řídké a roztříštěné mlhy zimní, v které se točí kolo červeného slunce, za dubnového večera, vlhkého jako polibek, za mizerného rána kteréhokoli dne v roce, prosáklého deštěm a syrovostí, vždy stotisíc nejzajímavějších věcí stojí vedle vás.

S terasy lázeňské kavárny, řídkou zelenou záclonou psího vína vidíte na široké cestě holčičku v bílých šatech, nad ní vodotrysk větví se jako stříbrná palma a dlouhý prodavač novin se svislými vousy zakryl palmu i

malou vílu, kráčeje po téže cestě beznadějně jako Pat bez situace, canoe klouže v stínu jako stín po tiché vodě, když ležíte na břehu řeky po západu slunce.

*

Není dokonalejšího místa k rozkoši dívati se, než okno vagónu.

Na střeše malé stanice točí se dva hnědi holubi, jednoročák v privátní uniformě vede pod paždí dívenku, útle sehnutou jako pomlázka, jako jezdecký bičík, jako dívčí ruka, která se chlubí prstenem.

Starý pán počítá holí ve vzduchu divoké kachny, zelená svěžest lesa, malinový červánek, šedá skála, visící nad prázdnou lavičkou.

Rozkoš dívati se není jen rozkoš viděti, prázdná lavička není jen tvar, umístěný vhodně mezi jinými tvary a proto lahodný. Doteky všech žitých i možných osudů přitiskly na ně své neviditelné pečeti, jejich poetičnost nás lehce znepokojuje jako slabý a letmý proud vzduchu, který přišel nevíme odkud. Poetičnost příběhů nejprimitivnějších obrysů, ještě méně, náznaku jejich obrysů, jejich okraje, sotva zahlédnutého detailu.

Poetičnost všech možných osudů, všech možných kombinací, nebo alespoň jedné z nich.

Dívka s malým kufříkem a vlasy tak plavými, že jsou skoro bílé, jde od zastávky dlouhou cestou po kraji lesa, který pokračuje za horizontem, kolem nové vily se zelenými okny.

Městská neteř hajného na letním bytě? Učitelka, která přijela na nové místo a nese svůj kufřík do pokoje, který bude sdílet se slečnou s pošty?

Holubi, červánek, voják s dívkou jsou stafáž (ač nikoli bezvýznamná) možné historie, také muž, který veze trakař plný trávy po mezi uprostřed polí. Plavovlasá slečna a lavička, to je sama historie.

*

Bylo konvencí nedělních povídek a jiných bukolik předpokládati, že básník co hoch po hodiny pozoroval (leže na znaku) plující oblaka a skládal je ve fantastické tvary hradů a draků.

Nechme stranou meritum věci, je-li totiž zapotřebí básníku co hochovi oblaků co draků a hradů. Zajímá nás onen fakt přetvářivého snění, ať je třeba jen fikcí nedělního povídkáře.

Formování oblaků je aktivní stav.

Rozkoš dívati je stavem pasivním.

Nikdy nesmíte vyjít z kouzelné pasivity, dívajíce se.

Chraňte se domýšleti historii lavičky nebo slečny s vlasy skoro bílými, chraňte se použít muže s trakařem co vhodného doplňku téhož nebo jiného příběhu. Zmenšovali byste svou rozkoš, pokoušejíce se o novelu, sestrojujíce praktický vodovod z lehkých a laskavých vln, které vámi kolébají v polospánku.

Ponechte si tuto robotu z valné části intelektuální na čas, kdy napsati knížku se vám bude zdáti naprosto nezbytným, ať z důvodů vnitřních nebo vnějších.

Ulomte špičku tužky o okenní rám, vystřikejte inkoust z plnicího pera na záda přednostovu bílému pinčlu.

Začnete-li psát, blahodárný, šílený, zmatený a nesrovnatelný liják splývajících obrazů ze světa tohoto i ze světa associací se zhusti a zúží cestou eliminace a destilace v tenký proud, který má do jisté míry praktickou cenu, ale vaše rozkoš dívati se je u všech čertů.

Možná, že tu budete odměněni novou rozkoší: rozkoši formovati. Je na vás, abyste se rozhodli pustiti vrabce z hrsti pro holuba na střeše.

Ještě nikdy a nikomu se nepodařilo zachytit v úplnosti ten úžasný a úchvatný chaos obrazů a citů, který jako magnetický proud plyne mezi světem a naším srdcem.

*

Prinkipo, 19. července 1928.

Racek plyne rovnou čarou zkosa proti větru s nataženými křídly jako porculánový pták nad modrým mořem, žíhaným paterou modří, nad mořem nazvaným Mramorové. Žlutá kočka tře hlavu o moji nohu a slintá mi rozkoší na botu. Osel hýká naříkavě za zdí zahrady, smuten neznámo proč, hýkal bych, kdybych to dovedl, neboť výletní loď se vrací do Cařihradu až za pět čtvrtí hodiny. Právě pět čtvrtí hodiny musím ztrávit na tomto pustém ostrově, kde bílé hotely, bílé kalhoty pánů a červené dámské slunečníky jsou jedinou vegetací.

Jak slabý reflex modrosti onoho moře, jak tichoučký ozvuk té ohromné a velkolepé nudy turecké neděle, vyzpívané hlasem tureckého osla!

DEN V KAVÁRNĚ

Ráno patří kavárna lidem, kteří snídají.

Ráno není kavárna kavárnou, místem debaty a meditace, hudby, velkoměstské veselosti a flirtu. Život

se jí dotýká, aniž s ní plyne, a ona se nepokouší jej zadržeti.

Divíte se, proč jsou tam židle, když s nich lidé tak brzo vstávají. Ráno se kavárna podobá jídelně – automatu. Obchodní cestující s hnědou pleti a světlým svrchníkem konsumuje rychle denní listy a šálek bílé kávy, slečna, chystající se odejít na nádraží, píše telegram na rohu stolu tak velkého, že by tam osm slečen mohlo psát své telegramy, s lokty opřenými o desku. Malý kožený nécessaire leží na židli na dosah ruky. Otáčecí dveře zavíří, sklepník se klaní hluboce. Na stole na papírovém ubrousku zůstal ležeti koláč s půlměsícem vykrojeným bílými zuby.

Venku tramvaj nadšeně chvátá, dvě učednice v černých zástěrách a s tenkýma dětskýma nožkama zcela zběsile utíkají, prodavačka rozložila na ošatce červené růže, čerstvé jako ráno.

Svěží vzduch chladí do obličeje jako rozprašovač s kolínskou vodou, mladí úřednici s čistými límci kráčejí energicky a vyspalé dívky jsou jitřně hezké. Hledí pod malými kloboučky čile a střízlivě, jsou poněkud sportovní, optimistické a v rovnováze.

Tlustý a dobře oblečený ředitel bankovního závodu si pružně a sebevědomě vykračuje, pevně přesvědčen, že ještě nepřekročil zenit svého života.

Vzduch v kavárně, ač je spojen s ulicí otevřenými okny, voní karakteristickou kavárenskou vůní včerejšího cigaretového kouře, kávy, pečiva a dřeva, jako les voní ozonem.

Na prázdných stolech u okna rozkládáme pohodlně plachty novin a žijeme s rozkoší dopolední idylu kavárny. Ta pomalu oddychuje a líně čeká na šero, o němž ví, že přijde, aby rozkvetla jako noční květina, až ve tmě, poněkud sprostým a vábivým květem.

*

Ve dvě hodiny ručička manometru práce tam venku skočila na pozoruhodné číslo, energie stýká se s nervositou. Po klidu dopoledne auta hučí, tucet zaprášených sandwichmanů klopýtá po hladkém okraji chodníku. Unavená tramvaj nerada vleče svůj náklad.

Slečny sedí v koutě vozu bez pružnosti a lesku, jako zmačkané plesové šaty časně zrána hozené přes židli. Nemají odvahy číst zajímavé romány, v kterých je vložen traťový lístek na místě, kde přestaly. Páni visí na kožených držadlech jako melancholičtí oběšenci a průvodci probodávají lístky s utajenou zlobou.

Kavárna ožívá. Srbští studenti prou se nad šachovým polem svým tvrdým a dramatickým jazykem, černá káva v malých bílých šálcích zrcadli oči dočasně znechucené životem. Nespořádaný hluk plní kavárnu, která přijímá v sebe život z venku, ale ještě jej neasimilovala trvale k své potřebě.

Medička obraci listy v tlusté knize s obludnými anatomiemi a vypočítává příznaky ošklivé nemoci zavírajíc jeden po druhém štíhlé prsty s růžovými nehty. Pak uchopí lžičku s řemeslnou obratností jako skalpelu, přikryje hluboce modré oči dlouhými brvami a vyklepává na mramorové desce stolu rytmus foxtrotu. Přitom odříkává ještě jednou svou medicínskou litanii, jejíž latina se nehodí dobře ani k sluncem ožehnuté pleti půvabné dívčiny ani k jejím žlutým střevícům s gumovou podrážkou.

*

Ještě není večer a v kavárně už rozžehli lampy.

Záclony z nažloutlého plátna ještě nezakryly okna, světlo, odrážející se na skle velkých tabuli, jako by nebylo odrazem, ale skutečnými lampami pověšenými přes širokou ulici na neviditelném drátě, až k protější

frontě domů, kde ostřeji zazářily výlohy. Ocelově šedé, měkké šero, které ještě není tmou, podivuhodně zklidňuje chvat ulice, dusí hluk a stírá ostrost obrysů.

*

Auto zametlo dlažbu chvostem reflektorového světla a nastal večer.

Dívky vzaly na sebe svou večerní podobu, oči jim měkce září, jsou vláčné ve svých úzkých crépe-de-chinových šatech, zdvihají napudrované nosíky, svítíce zuby mezi rty zkrášlenými světlým rougem.

Hezký hoch s kloboukem na uších a v kostkovaných oxfordkách otáčí mezi prsty červenou růží a poddává se rád vábení večera s jeho barevnými světly, tmou postranních ulic, šelestem parků, které voní akáty.

Nastává poslední část dne, skvělá, lesklá, nuancovaná, sladká a jedovatá.

Dvéře kavárny roztáčejí oblaky cigaretového kouře, mezi stolky obsazenými jako o spiritistické seanci proplétají se černí a nezdolní sklepníci se sklenicemi grenadiny nebo s talířky růžové a žluté zmrzliny.

Na malém pódiu saxofonista točí svým klikatým nástrojem od severu k jihu jako kulometem a hustě kropí kavárnu notami bláznivé a smutné americké písně.

Dvě elegantní dívky se zbytečně hlubokými výstřihy na plochých prsou sedí samotny pod nočním sluncem křišťálového lustru a píší krásné lži na malé visitky inkoustem, který jim přinesl sklepník.

Tlustá drzá paní klepe do taktu písně špičkou střevíce obutého na obludné noze a bloudi orientálskýma očima nízko nad stoly, hledajíc pohled, na který by se zavěsila.

A ve své večerní podobě vstupují ti, kteří ráno šli do práce dělní a optimističtí, kteří se vraceli lhostejni a

znaveni. Kouřem ztlumené umělé světlo, které se láme do duhových barev v skleněných krystalech, dodává na několik hodin skutečnosti jisté vzácnosti a fantastičnosti.

Hoch s červenou růží posadil své děvče do malého boxu a v obrázkovém časopise hledá komentář pro svou večerní představu o světě, která je širší, barvitější a plnější než za dne, která má cosi z umění.

Snědý obchodní cestující sedí rozložen v klubovce, upíjí likéru a obrací listy pomalu v jízdním řádu jako v snáři, který předpovídá budoucnost.

MUŽ S LOSY

Vím, že nikdy nezrealisuji svou touhu způsobem, kterým by se s jistým odříkáním a trpělivosti rozloženými na jistou řadu měsíců dala realisovat. Nejsem na to zařízen, abych přinášel skrovné oběti bohu Motocyklu až do dne, kdy bych dosti vysokou hromádku papírů diskrétních barev vyměnil za milou příšeru, která řve a hučí.

Jak krásná je ta silnice na křídovém papíře obrázkového časopisu, bílá hladká stuha, položená přes zelenou plochu polí v rovině. Tenké stromy ověšené červenými třešněmi kmitají se v letu kolem motocyklisty jako kytice, které házejí slečny zpěvákovi, vpravo se leskne nepravidelná elipsa rybníku, zrcadlícího nebe bez mraků.

Kouř cigarety stoupá modrou spirálou, vítám tě, úzká serpentino, skrytá pod střechou borovic, v mechu se černají bobule vraních ok, jahody voní z koutu horké paseky.

Pojeďte se mnou, velká slečno od protějšího stolu. Viděl bych vás rád na tandemu svého stroje s vašimi krátkými vlasy medové barvy a hnědě tečkovanýma očima. Červená hedvábná šála by za vámi vlála po větru.

Snídaně na velmi zelené trávě, nikoli od Moneta, to není sportovní, to je vieux style, doba, kdy muži nosili černé širáky a sametové kabáty. Dovedete si představit muže s černým širákem a v sametovém kabátě na motocyklu?

Oh, yes, my Harley-Davidson is a beautiful engine.

V lesní tišině zvoní hrdlo lahve o sklenici, zaprášený stroj je opřen o peň buku a konipásek houpající se na větvi vám vypráví tenkým hláskem běh svého života.

Ačkoli, myslím, nejlepší výlet je s kamarádem. Dva kumpáni se sejdou trochu pozdě u vinohradské vodárny, když malá děvčátka v bílých a modrých šatečkách jdou do kostela, držíce ve svátečních rukou modlitební knihy.

Venkovské hospody mají mezi rekvisitami své poesie také špatné gramofony, ty mě okouzluji. Staré písně, které zpívá jehla drhnoucí o černý kotouč, jsou dojemné jako písničky z mládí, sladké jako chůvin popěvek. Nepamatuji se, že bych byl měl chůvu.

Má sestra tvrdí, že motocyklisté sedí na svých strojích jako opice. Příteli, jsme dvě skrčené opice na svém stroji, šplháme se po větvích polních cest, mateřídouška voní a střevlík tančí sarabandu na hladkém kameni.

Slyšíte nářek žab? Blíží se večer. Je to možné, že by tu voněla otava, když jsme ráno jeli třešňovou alejí?

Náš motocykl, projíždějící kavárnou, trhá cílové pásky ročních období.

Návraty jsou nejkrásnější. Motor hučí po návsi, kolem bílých chalup, mládenec stoji u plotu, přes který se naklánějí slunečnice a plná dívka v bílé košili s krátkými rukávy.

Zvuk plechových nástrojů vyhání z hospody okny kouř dýmek, pan starosta si připíjí s ponocným.

Za vsí potok lučinou ubíhá do lesa, vrby hladí tenkými listy jeho neklidný proud.

Pak vůně akátu v zahradě u vily mísí se s vůní prachu a asfaltu a za chvíli horké město oddychuje neklidně jako žena, která nemůže usnout.

Je to trapné, nikdy jsem si nic nekoupil jinak než na dluh. Neboť cíl touhy se musí přiblížit bleskurychle a neočekávaně: nevěřím na hliněné pokladničky a mám idiosynkrasii proti spořilovským rodinným domkům.

Motocykl, čarodějný stroj, se musí přede mnou objevit prudce a náhle, jako zjevení.

Kupuji si losy. Koupil jsem si los od Prvorozených kojenců, od Rozmanitých nehod, od Nemožného pomníku. Jsem skromný, nechci mahagonovou ložnici, ani stříbrný kávový příbor pro 125 osob, ani jízdní lístek na cestu třikrát kolem světa.

Na Václavském náměstí pod mladými lipkami si našli místo prodavači losů dobročinných loterií, chlapíci s malými stolky a motocykly okrášlenými papírovými květinami a praporky. Červený nebo zelený stroj leží na hracím stole Václavského náměstí. Zelené eso nebo srdcový král. Můžete zkusit štěstí ve hře.

*

Podzim také není špatná doba, holé vysoké topoly, vzduch voní spálenou natí, kráva se dívá na přejíždějící stroj s melancholickou koketerii. Je to doba slivovice a milostných tragedií, kdy opuštěné dívky bloudí polními cestami a srdce chystají se k zimnímu spánku.

Zastavíme se u hromady kamení, oddělující dvě pole s mělkými brázdami po vykopaných bramborách, a budeme přednášet bledé černooké slečně v šedivém kostýmu opřené o křivý jeřáb s korálovou korunou melodram za chvatného doprovodu motoru a svistu křidel stěhovavých ptáků: že slza, která visí na jejich dlouhých brvách, je příliš velká cena za malý flirt, že

láska je commedia dell’arte a že nezáleží na tom, kdo bude hrát milovníka příštího jara.

*

Nebo melancholické verše, jejichž melancholii náš úsměv usvědčuje ze lži?

Komická podzimní píseň.
Mlhy visí nad podzimním krajem
A mouchy táhnou směrem k rovníku
O život jsem ztratil všechen zájem
O život, jejž žiji ze zvyku.

Žlutý pes před práh se o polednách natáh
A šilhá, střeže slunce polední
Jdu žlutým lesem, smrt mi kráčí v patách
Můj věrný druh a také poslední.

Bukový list jak dívčí slza padá
Rovně a tiše na tlející mech
Puklo mi srdce. Probůh, mám vás ráda
List v tvaru srdce, bledězlatý plech.

Oh yes, my miss, toť pozdní pozdrav léta
To babi léto, tenká lesklá nit
Pak zimní spánek, nebo konec světa
Volte buď spát neb věčný spánek snít.

*

Opona z mlh padá, ať srdce usne zimním spánkem, ať odpočívají milostné city i stroje poháněné benzinem až do dne, kdy silnice znova vyschnou a na modrou oblohu se zavěší nezbytný skřivan.

*

Mám zápisník plný šrafovaných lístků s obrazy Štěstěny, představované nahou ženou, krásnou podle zcela průměrného vkusu.

Zapomínám si, bohužel, kupovat tažební listiny a mám jen zřídka dost trpělivosti, abych hledal své číslo. Možná, že muž, který ošetřuje svůj stroj pod okny kavárny, se těší z Harley-Davidsona, kterého jsem vyhrál loni v březnu.

ROUSSEAU NEMĚL PRAVDU

Toužíváme změnit místo pobytu, zvyky, byt, roční počasí, dýmku, kravatu, zaměstnání, milujeme svůj

stůl v kavárně, ulici, kterou dopodrobna známe, sladkou sílu zvyku v sterých podrobnostech dne, zlaté rouno a kouř Ithaky jsou antické symboly dynamického a statického pólu naši povahy.

Angličtí malíři malují pro své houževnaté a flegmatické krajany, kteří zarazili vlajku své země do bílého písku pouště a pod sytě zelené indické palmy o širokolistých korunách, pohlednice, kde z lulky mužovy stoupá kouř a prosvětlený záři krbu vznáší se jako oblak pokojného štěstí nad zlatými hlavami ženy a dítěte.

Vystěhovalci přejeli v krytých vozech prérie, aby, zaživše nejdivočejší dobrodružství, založili klidné domovy. Žili léta na úbočích hor a pokraji houštin, aby vystavěli hlučící města.

Ti, co přišli po nich, žijíce v městech, pocitu jí časem krutou nostalgii po putování do neznáma, po kouři táborového ohně, po výhledech nezahrazených stěnou domů a po nočním volání zvěře. Staré touhy, zděděné zvyky, jistě starší než doby osazení Západu, prastarý kočovnický pud.

*

Romantismus 18. věku chtěl člověka vrátit přírodě (blud založený na několika verších Ovidiových Metamorfos a Rousseauově turistice) a heslo zpět k přírodě, ať jako filosofie nebo praktická móda, vynořuje se časem a láká lidi na zelené luhy a mezi šedé skály.

Ale městský člověk je příliš důkladně vklíněn do svého života doprovázeného hlukem tramvajových kol a automobilových klaksonů. Jeho vlasti je městská dlažba, kavárna s kupou deníků, nárazy kulečníkových koulí, s velkými tabulemi oken a glosující konversací kamarádů.

Továrna s kmitem a svistem transmisních řemenů, kancelář s klapotem psacích a počítacích strojů.

Ulice s proudy chvátajících lidí, s barevným kaleidoskopem světelných reklam, s řadami nízkých Bugatti a štíhlých Renaultek podle chodníku.

S přerývanou září vchodů kin, se známou a premiérovou slavnostností divadel, s politickými schůzemi, vědeckými experimenty, s lesklými parkety dancingů.

*

První nedělní výlet: louky umyté rosou a chvatný běh potůčků, chladný stín olšin, vůně pryskyřice. Když se večer vracíme, zdají se nám městské ulice špinavé a vzduch, prosycený spáleným benzinem a olejem, těžký.

Když týden nato odjíždíme oblečeni v sešlé a propálené knickerbockers a se svinutým stanem z Wilsonova nádraží, máme docela určitý dojem, že se loučíme s civilisací, a to bez stesku a bez stopy vděčnosti.

Do nočního ticha lesa, které je tak hluboké a zároveň tak plné zvuků, praskají smolné větve v ohni. Voní spálená pryskyřice a čoud syrových větvi, křivé stíny groteskně tanči po stěně stanu a my mlčíme, kouříce poslední dýmku před spánkem.

Zdá se nám, že les, potok, sekera, stan a houně stačí k životu a že velkolepá prostota primitivních dní je plnější než rafinovaná mnohotvárnost města.

*

Dopili jsme sklenku vína a dokouřili cigaretu, kamarád lesní a já. Pak jsme hodili pušky na ramena a vyšli z myslivny. Paseka, kterou se vine úzká pěšina

lehkým a voňavým vřesem, byla stejně krásná v předvečerním tichu jako kdykoli jindy, se stejně opálovým, matně průzračným nebem. A přece nevzrušil mě pohled na srnu s dvěma kůzlaty, které jsem viděl chvějícím se listím břízky, za níž jsem zasedl, a neznepokojovala mě rozkošně myšlenka, že se snad, kterousi chvíli, objeví na dostřel šedavě hnědý dočasný manžel této něžnooké krasavice.

A když jsem přišel za tmy do hostince, vybral jsem si gramofonovou desku, která šelestíc, poněkud neurčitě mi tradovala blues, jež bylo muzikální okrasou několika předešlých měsíců v městě.

Pak jsem vyhledal mezi svými věcmi knihu veršů, které uměle a rafinovaně oslavovaly snadno přístupnou a moderní krásu města, jehož obraz pomalu mě míjel jako dokonalý barevný film, kde v sametové, lehké, hluboké a teplé tmě svítila červená a modrá světla.

Rousseau neměl pravdu. Nejen proto, že neviděl, že člověk, ať jde kamkoli, všude s sebou nese sebe, svou útočnost, dobyvačnost, zápas, hřích a smrt, které jsou zákonem všeho, co zrodila krásná a amorální Země. Ale i proto, že svět, který jsme si vystavěli z železa a kamene, milujeme více než cokoli jiného. Ozdobili jsme si jej květy žárovek, naplnili písněmi kol a motorů, vůní asfaltu a pudrů, suchá a rovná stébla, kterými ssajeme drinks, nemají v sobě o nic méně poesie než pružná a chladná živá tráva.

LYRICKÁ SKŘÍNKA

Mohou být různá mínění o užitečnosti věcí. Někdo považuje za nutný kus nábytku divan nebo americká kamna, jsou lidé, kteří by se těžko smířili s dvěma cestovními kufry, jež zastupují knihovnu, aby v dobách odjezdu předaly tento úkol asi dvěma čtverečním metrům podlahy.

Nepopírám užitečnost klubovky a dokonce uznávám, že skříň na šaty je dosti praktické zařízení. Nenamítám nic proti Elektroluxu, lesklému elektrickému otroku, který ssaje prach; ale nikdy jsem nezatoužil po klubovce ani po amerických kamnech a koupím-li si někdy divan, stane se to jen nějakou náhodou nebo nedopatřením.

Nicméně jistě vím: měl-li bych zjednodušit zařízení svého bytu na nejmenší míru, směl-li bych si z něho za příčinou nějaké přírodní katastrofy nebo nějakých docela zvláštních a předem nedomyslitelných okolnosti nechat jedinou věc, že bych postavil doprostřed pokoje (tentokráte podobného vnitřku papírové krychle, na které se učí žáci středních škol základům

krystalografie) černě lakovanou skřínku, lyrickou skřínku s hodinovým strojem, zeleným kotoučem, těžkým, oblým, lesklým a delikátním květem zvukovky.

*

Považuji gramofon za jeden z nejpodivuhodnějších zisků moderní doby, snad za nejpodivuhodnější zároveň s filmem, a zdá se mi, že film a gramofon jsou vázány jakýmsi tajným příbuzenským svazkem.

Vzpomínám na dětské doby fotografického divadla, kdy ředitelé biografů přemisťovali svůj podnik s místa na místo, vmíšeni v zástup brusičů, polykačů ohně a profesionálních karbaníků, hrajíce v tanečních sálech a sokolovnách. Ti doprovázeli přízračný spěch naivních komiků, rozšlehaných jakýmsi světelným deštěm, nedokonalé a geniální divadlo, hudbou stejně nedokonalého a stejně geniálního stroje s mosazným ozvučným kuželem. Některé gramofony chlubily se megafonem v tvaru sprostého lotosu, jejich skřínky byly prořezány lupenkovou prací ve stylu pozdního baroku nebo secese. Ale tento dekorativní omyl konservativních duší nevzal stroji nic z jeho moderní podstaty.

Film reprodukoval špatně divadlo a gramofony většinou hrály odrhovačky, které dechové kapely dovedly rytmovat s leskem rozhodně slavnějším.

Dva tvůrčí mechanismy čekaly na svoji dobu.

Hlas Carusův v Aidě nebo Rigolettu potuluje se měšťáckými interiéry jako medijní materialisace zároveň s Dvořákovými Slovanskými tanci nebo i d-mol Schubertovým kvartetem, opus posth. Stroj s impassibilní služebností je reprodukuje s deformacemi, vlastními jeho povaze, dosti špatně.

Protože hudba našich dnů je jediná, které nic neubere poměrná dokonalost a originelní nedokonalost

stroje složeného z jehly, membrány a kotouče z šelaku, barytu a vlny.

Aby gramofon našel svoji hudbu, bylo třeba doby, kdy uměni stojí na hranici frivolity a vážnosti s rozkošnou rovnováhou. Umění bez pedantství a předem stanovené estetiky, umění bez svatozáře a sacerdotální slavnostnosti.

Bylo třeba foxů, které se podobají malé symfonii, a symfonií, které se podobají foxům. Vtipů, které jsou opravdovostí, a opravdovosti, která je žertovná.

Varhany musely opustit dorické tóniny a objevit v sobě smysl pro boston a charleston, harmonika, orkestr kantin u tratí, které se stavějí, musela projevit netušené schopnosti pro harmonické kombinace dosud neznámé a zvukovou původnost dosud nevyužitou.

Bicí nástroje, nástroj virtuosů do té doby jen v rukou komediantových, vystoupily na úroveň houslí a fagotů. Trosky stěhovavé domácnosti a automobilová trubka, kterými ověsil černoch svůj buben, přinesly do hudby syrový a zároveň fantaskní zvuk reality, nemajíce nic společného s deskriptivními kravskými zvonci mahlerovské symfonie. Neboť nejsou dekorativním prvkem, ale prvkem tvárným v nových zvukových účinech nové hudby.

A ještě několik nástrojů, havajská flétna, banjo a dosti starodávný, nově objevený saxofon se zvukem rákosové píšťaly.

Tato barvitá a barbarská zvuková komposice neočekávané harmonie, slučující primitivní možnosti jednořadové harmoniky se starožitnými tóninami církevních chórů a rytmus kolísavý, smělý a precisní jako japonské žonglérství, to je vlastní píseň gramofonu.

Taneční hudba nebo symfonie, co na tom záleží? Zvykli jsme si s naprostou prostotou a veřejně přijímat oboji, pokud nám má co říci. Odvykli jsme si rýsovat

hranici mezi velkým a malým? Snad. Zato vášnivě požadujeme jednu ctnost: charakter současnosti.

A gramofon nám kouzlí:

hudbu orkestru *Jacka Hyltona*,
písně *Irvinga Berlina* a
Revellers,

hlasy – nástroje a nic než průhledné akordy piana, které zní z dálky jako celesta, a pak jediný lehký tón činelu na konci písně jako tečka na konci věty. Nebo pomlčka místo tečky.

So blue.

Dinah.

Where is my rose of Waikiki? Kde je má růže z Waikiki?

*

Gramofon hrající o půl třetí zrána nejtenčí jehlou v samotě pokoje, kde světlo jediné žárovky je do mdloby zeslabeno kouřem vaší dýmky, podobá se knize moderní lyriky, kterou listujete, nebo albu pohlednic z cizích zemí, velmi blízkých a velmi vzdálených.

Dokonalá snadnost, s kterou si opatřujete tento vybraný požitek, nemůže vám nepřipomenout snadnost, s jakou člověk našich dní vniká do nejexotičtějších prostředí na stránkách novin nebo mediem filmového plátna.

A s prostotou poněkud frivolní dáváme působit na epiderma svého srdce osudové melancholii černošských písni a unylému stesku bostonů, vulgárnímu a opravdovému jako každodenní smutek opilé prostitutky.

*

Tato snadnost požitku, formou i obsahem, může být jakýmsi symbolem doby pro kazatelské pedanty, kteří ji považují za zásadně frivolní, ne-li cynickou, s jejím smíšením vážnosti a hry v sloučeninu naprosto homogenní.

Je nám jasno, že nemají pravdu.

*

Muž u radia, stopař zvuků, které se vlní, křížíce a prostupujíce se navzájem nad kontinenty i plochami vod, je rozhodně méně čistý typ, než milovník gramofonové hudby.

Vynalézá, hledá.

Je vzdálen velkolepé a rafinované pasivity muže, který se dívá na mihotání několika poloměrů světla na ebenově černém kotouči.

První – má rušivou příměs epičnosti.

Druhý je stoprocentní lyrik.

JAZZ

Melodie lichotivého a nestoudného vídeňského valčíku plynula po vlnách tříčtvrtečního taktu jako člun po modrých vlnách Dunaje.

Sentimentálni verše tvořily špatně deklamovanou píseň v spojení s touto hudbou, jež nepostrádala jisté lehkomyslnosti, posvěcené stoletou existenci.

V skromné nádheře Ruské kavárny lkaly housle tuto melodii minulosti stejně jako v malém Milionu, v podezřelém magnetu, v Bendlovce a v Montmartru, který, kdysi velmi moderní, si vytvořil dávno minulou a tenkrát seriosní tradici uměleckého lokálu.

Uprchlíci z Haliče vystřídali tančící dvojice v Apollu, sláva Montmartru skláněla se k západu a jen taneční skizzy mistra V. H. Brunnera, zavěšené na zdech místnosti, mluvily o Waltnerově Medvědím tanci.

Červená sedma zazpívala své poslední písně na valčíkové melodie v záři generálských uniforem emigrantů a valčík patřil minulosti.

Praha hledala evropské měřítko v Paříži.

*

Američané přivezli do Evropy americké černošské melodie.

Jazz, ohnivý květ amerických krčem a černošských kabaretů, přinesl nové, barbarsky bezprostřední a

smělé pojetí harmonie a rytmu a s novou hudbou přišla nová choreografie.

Sportovní a optimistické *english girls*, importované do Paříže, tančily unisono na tyto melodie způsobem, připomínajícím sportovní training, krásné zdravé clownky, bílé, plavé a růžové.

1920 tloukl virtuosně černoch ve Folies-Bergère komické bicí nástroje v malajské kapele, kde banja tvořila tetelivý proud, na němž jediné housle tančily jako sluneční paprsek, tvořiví hudebnici tohoto podivuhodného ensemblů házeli si melodii jako čínští žongléři míč, lehce, vtipně, bezvadně a překvapivě.

Melodie mizela a objevovala se zase v podivné znepokojivé a sugestivní disharmonii, byl tu rytmus, pro který neplatily obvyklé meze taktu a přece tak precisní.

A rok nato z drnkání klavíru v kavárně u Špirků vane levandulová vůně minulosti, jako z otevřeného babiččina prádelníku, neboť 1921 s jeviště Smíchovské arény sestoupí *czech girls* v první pražské revui mezi obecenstvo, žádajíce pány, aby jim zapjali knoflíčky rozepjatých rob.

Což tito učiní s patrnou, ač neobratnou ochotou.

Revue s jazzem vystřídala valčíkový kabaret.

Exotické melodie a rytmy rafinovaně primitivní, vášnivé, nostalgické, komické a groteskní, které Whiteman dovedl lépe zformovati než Američané, zaplavily Evropu prudkou vlnou nového romantismu.

Je v těchto melodiích, které přišly za zámoří, lákáni dálek, voláni dobrodružství na mlčenlivých pumpách, na horách s balsamickým vzduchem jedli, na zelených ostrovech, ztracených v modrých mořích.

Je v nich ozvěna rytmu přeplněných velkoměst, je v nich překotný a dobře vymyšlený rytmus kolektivní radosti, trochu hlučné a trochu barbarské veselosti.

Moderní dobrodružná literatura a kino, které zčásti dokumentuje tendence nové, poněkud zamerikanisované Evropy, uložily do hloubi naší paměti bohatství představ, které ožívá v rytmech jazzu.

Bílé domy a žhavé argentinské nebe, bar u Zlaté plachty ve Frisku, tromp zavěšený na stupátku Pullmanova vozu, vysoká tráva pamp, hvězdy v bledé záři táborového ohně, Broadway, barevná hra světelných reklam na betonových stěnách mrakodrapů, chvat lidové jídelny a přistávající aeroplán.

Romantika dávno zmizelého divokého západu a romantika moderního velkoměsta, které se svým komplikovaným skladem protichůdných zájmů, osudovou tvrdostí mechanismu stroje, peripetiemi průmyslových a obchodních zápasů, třídním bojem, bursovnim pirátstvím a selfmademanstvím není bez nepředvídaností a fantastičnosti v pitoreskní kulise továren, avenuí, burs, do tmy zářících kin a pusté periferie.

*

Za valčíkové hudby kabaretů a nočních kaváren se debatovalo o problémech, jež přežily konec století, prosáklého rozvratem a nejistotou. Blouznivý pessimista Tolstoj, šílený optimista Nietzsche, mravní a životní nihilismus dekadence, diabolický Huysmans, nenávistný Strindberg, smutný cynik Gorborg, fanatik pravdy Ibsen, mystikové, šarlatáni, komedianti, kazatelé, pozéři, šílenci a tragičtí vtipkáři vystupovali v nich v nejpodivnějších sestavách.

Nevyčerpatelně mnohotvárná, nesmyslná a tak dobře organisovaná jazzová hudba doprovází dialogy i monology podstatně jiné kontury, rostouc z podstaty

jiného života, optimistického, materialistického a nesentimentálního.

Etika dnešního člověka nehledá opory v nekonečnu. Romantické mlhy dekadentního včerejška jsou rozptýleny a nová romantika je velmi reálná, optimistická synthesa zaujala místo pessimistické analysy. Smysl pro kolektivum zakazuje individualistické excessy, zbytečnou sebepitvu a egocentrismus, chceme radost ze života, mnoho radosti ze života pro všechny, veselé kamarádství bez sentimentality, nefilosofující altruismus.

Ale novým diskusím, jejichž materiál je přesně omezen hranicemi tohoto světa, hraje jazz nové písně prudké veselosti, absolutního oddechu, hudbu dobrodružnou, ozdobenou nezávaznou melancholii pomalého blues, jež netrvá déle pěti minut.

ČESTNÉ SLOVO

Alespoň jednou denně, byt byste o to stáli sebe méně, uslyšíte muže, který temperamentně potvrzuje čestným slovem nejbanálnější nebo nejlabilnější fakta, který jím mává jako holi, jako kapesníkem, jímž se odhánějí komáři, který jím točí v prstech jako slečna

květinou, z roztržitosti, který je vplétá do hovoru místo ano a ne, který jím zvedá, ostatně nemnoho, proud vyprávění, nerozmýšleje se ani vteřinu.

Je to nechutné a skoro trochu strašné. Netoužím seznámit se s mužem, který rozdává čestná slova jako cigarety, jako zbylé lístky čtvrt hodiny před koncertem, o který nikdo nestojí, jako *dobrý den* a *sbohem*.

Jsou jisté hranice, které by neměly být překročovány beztrestně. Lžeme všichni, já, vy, on. Pravda je někdy tak divná, právo tak nejisté, cesta k dosažení dobra tak klikatá, že se mluví o svaté lži.

Ale opírá-li se *ano* a *ne* o čestné slovo, pak je konec nejen vytáčkám, které tak milujeme, ale i nejpoctivěji myšlené úvaze o snad pochybné ceně pravdy, o tom, že snad v tomto případě pravda zplodí zlo, rozmetá iluse, přivede katastrofu, rozdrtí život. Pereat mundus, fiat justitia. Zde je *ano* a *ne*, nic více.

Čestné slovo je jednou z rozhodných hranic. Je možno chápat člověka, který křivě přisahá. Riskuje tím vězení nebo věčné zatracení, zato má jakousi naději, vyřídit si tu věc později s vyšetřujícím soudcem nebo s Bohem.

Ale člověk, který selhal a podvedl pod čestným slovem, může být souzen jen sebou samým.

Důstojníci se v takových případech stříleli, a to nikoli jen v povídkách.

*

Lež je všeobecně představována jako jakási ohavnost, která mimo to, s praktického hlediska, má krátké nohy. Lež jako něco naprosto jistého a určitého stojí se svou ohavnou tváří proti pravdě, alegorické postavě světlé a vznešené, jak ji vyobrazovali sochaři a se zálibou reprodukovaly obrázkové časopisy minulého století, poněkud chladnou, ba i nudnou.

Není nám bohužel, nebo bohudík, dáno, abychom s bezpečnou jistotou rozlišili své poznatky o světě na přesně oddělené skupiny jistot a klamů; vědomí o mnohosti elementů, z kterých se skládají skutečnosti, o jejich plynulé a neustále se měnící tvářnosti ubírá mnoho průkaznosti našemu tvrzení, kterému bychom rádi přiznali charakter pravdy. Takže se nám jeví mezi pravdou a lží ono neutrální pásmo přechodních odstínů, jako barevné nuance mezi sedmi základními barvami spektra, a jsme nuceni rýsovat hranici pravdy (zvyk tak vžitý, že to konáme bez jakýchkoli výčitek svědomí, se svatou nevinnosti) s takovou určitostí a faktickou nepřesností, s jakou kreslíř rýsuje obrys postavy Unií, která nikdy neexistovala.

S touže bezelstností a nevinností, v dávno ujednané tiché dohodě, podsunujeme v diskusích a důkazech přesné abstraktum geometrického obrazce za fakticky nepřesný jeho nákres na papíře, spokojujeme se několika číslicemi za desetinnou tečkou v ludolfském čísle, odměřujeme závod v běhu na 100 metrů, ač nikdy přesných sto metrů nebylo běženo, ani správný marathon, ale vždy něco více nebo něco méně, ač sám onen slavný metr v Breteuilli u Paříže je pouze nepřesnou podobou kouzelně precisní a neuskutečnitelné matematické jistoty. Přesnost našich vah a závaží, ať sebedokonalejších, je pouze relativní, jako sebedokonalejší mikroskop zasahuje jen mizivou část ohromnosti hmoty, v niž věřit nás nutí pojem nekonečné dělitelnosti.

Spokojujeme se s přibližnostmi, tajemství kruhu jsme si učinili populárně srozumitelným, podsunuvše za kruh mnohoúhelník o nekonečném počtu stran, rozumné používání vynálezu diferenciálního počtu slouží k částečnému alespoň nasyceni našeho hladu po jistotě.

*

Skutečné a neskutečné, jistota a zdání, pravda a lež jsou jen dvě tváře téže věci.

Co je pravda? řekl Pilát melancholicky a umyl si ruce.

Vše proudí a nic netrvá. Svět v neustálém toku denně se přeměňuje, společenská zřízení, mravnost, náboženství, manželství, věda. Kdybychom si vytvořili plastická schémata jejich vývoje z ocelového drátu, představovala by historie lidstva pěknou hromadu haraburdí, především kruhů ne zcela uzavřených, a spirál, jejichž smělý běh vzhůru byl náhle přeťat. Pokrývá je prach tisíciletí, jako prach pouště slepé oči sfing, a filosof, dodávaje jim lesku hadrem zkoumání, nezmoudří valně, pokoušeje se pro ně sestrojit rovnici hodnocení.

A pravda a lež nejsou než jeden ironický a teskný úsměv nad tím brakem, sám úsměv bez očí a úst vznáší se nad tragikomickým museem jako nesrozumitelná odpověď.

*

Je nám dána docela nepatrná částka času a prostoru z onoho nevyčerpatelného množství obojího, z věčného trváni, z nekonečnosti, o nichž mluvíme, aniž si je dovedeme představit, vyslovujíce slova, jejichž smysl není než nuzně konvenční.

Stanovíme si cíle a razíme dráhy s urputnou horlivostí, jakoby pro věčnost, hledíme vzhůru a vpřed, abychom zahlédli stín absolutna v stopě mléčné dráhy, v snu s otevřenýma očima, v skutku hrdinství nebo sebezapření, v nějakém nadměrném citu, v nějaké ohromné práci.

A jen úkradkem díváme se škvírami historie na minulá zřízení, mrtvá, zetlelá, rozvátá vichřicemi staletí, na záliby, práci, zápasy a hry, klasifikujíce, srovnávajíce, ne příliš horlivě, aby nás relativnost jistot a pravd, která leze z faktů jako žíně z rozbité pohovky, nezbavila odvahy.

Stanovíme si abstrakce, konvence ad hoc, praktická pravidla průměru, jež zhruba a přibližně hodí se k skutečnosti, k takové, jakou ji vidíme se svého času a místa.

Lidský duch, který, jak se říká, vzlétá k výšinám, má denně jiné oči a bývá v prudkém pokušení (jemuž ostatně často podléhá) prohlásit večer za pravdu to, co ještě dopoledne bylo lží.

Ať to jmenujeme vývojem, stárnutím, osvícením, jasnozřením pravdy, rozmarem, ta šílená výměna pravdy za jinou pravdu, mínění za jiné mínění, zdání za jiné zdání se děje, nezastavuje se, neustává.

Zkušenost vnější nebo vnitřní, pouliční výjev, politikův krach, sebevražda neznámého, dialog z románu dodávají bleskem nového osvětleni a nového smyslu tomu, co jsme pokládali až do té chvíle za pevné a neměnné, a my se otáčíme zády ke břehu, kam jsme právě chtěli přirazit, považujíce jej za pouhé zrcadleni a klam, abychom, nedoplujíce k druhému, mířili k třetímu a dále a dále až ke dni, kdy vážná a obmyslná Atropos přestřihne zapletenou nit našeho života obratnými nůžkami, jedno, zda vhod či nevhod.

*

Otázka pořádku na psacím stole je méně sporná než otázka pořádku v obci a morální organisace vesmíru je přístupna všem výkladům, z nichž žádný nemůže být vážně považován za zcela uspokojivý.

Čím širší, obecnější, zásadnější je otázka, tím snazší odpověď a zároveň tím tíže sháníme pro tuto jakési znaky pravdy.

Někteří dobří lidé se domnívají, že se doživotně zaopatřili ohnivě zlatým fénixem pravdy, zavěsivše na zeď své pracovny drátěnou klícku s vycpaným čížkem, králem sbírky pokoutního filosofa.

Tím lépe pro ně.

Ale nic nám nebrání, abychom se netoulali, vedeni za ruku princeznou Fantasií, koketní a rozmarnou slečnou, po horoucí lávě hvězd právě zrozených, po černém i rudém úskalí lidských duší, a pak řekli své mínění o tom všem, abychom v její sympatické přítomnosti glosovali Laplace, Darwina, starořeckou sexuální morálku, eskymácké názory o posmrtném životě, mínění sv. Augustina o úkolech proletariátu, freudismus, teorie o výchově a současnou krisi manželství.

A obraz světa se mění jako obrazec kaleidoskopu, který vzniká z několika barevných sklíček.

*

Pronikáme k nejvnitrnější podstatě věcí, k poslední jistotě, k tomu, co činí věci jimi samými, necháváme měnivou skutečnost projít filtrem přísné analysy, a to, co nám zbývá, je hmota, pojem, slovo, nic.

Jen forma zůstává a jest, forma ve změně nikdy neustávající, která se vtírá a uniká, nekonečná cesta variací s vyloučením jakékoliv jistoty, hra rozkošná na pohled, která ústí v nudu, zoufalství nebo sebevraždu.

Někteří umírají nudou nebo se střílejí do srdce, ostatní si dále hrají krutou a rozkošnou hru života na malém palouku vesmírného parku.

*

Zda jsme si však docela jisti, že majetnictví toho, co jsme nazvali jistotou, by bylo pro nás ziskem? Jak jednoduchým stal by se život, ten život rentierův bez vzpruhy risika, jak malým by byl bez propasti nicoty u nohou, bez černého folia vesmírné prázdnoty! Zda vzpomínka na dobrodružný svět, v kterém nebylo nic jisté a vše bylo možné, by nás nenavštěvovala v neklidných snech jako obraz ztraceného ráje, obraz smazaný a neurčitý, jehož barvy nicméně jsou nevyjadřitelně skvělé?

*

Hrajeme si, neboť nelze dobře říci, že život, o němž nevíme nic podstatného, činnost bez konečného smyslu a jasného cíle, je vážným zaměstnáním.

Hrajeme si velmi vážně, děti si také hrají vážně. Tato židle je automobil a tamhleta Národní divadlo, řekne dítě.

Dávno, v dětství lidstva se utvořily konvence: toto je červené, tamto modré, tahle věc bude provždy jabloní a ona skalou. To jsou nejstarší konvence, tak staré a tak primérni, že jsme si zvykli považovat je za evidentní.

Čím mladší konvence, tím více jsme nakloněni zkoumat její správnost, co je dobré a co zlé, co je hřích a co je ctnost, co je lež a co pravda?

Ale je nutno zachovávat konvence, chceme-li si vůbec hrát.

Soukromě můžeme tak dlouho dělit svět svými otázkami, až zbytek rovná se nule, a právem mít za to, že nic není, co jest, jen slovo, které bylo na počátku, a duch svatý vznáší se nad černými vodami chaosu, komplexu všeho, co je rovno ničemu, duch, forma, fantasie.

Ale je nutno obejit se bez tohoto okouzlujícího a tragického sportu, kupujeme-li si lístek na tramvaj, ženíme-li se, jdeme-li na vojnu, hledáme-li nakladatele pro svou knížku nebo si jinak hrajeme.

Je nutno bráti hru naprosto vážně a zachovávat pravidla. Konvence týkají se hřiště, pravidla vzájemného styku hráčů.

*

Před několika sty let byla pravidla hry vyjádřena tak stručně a přesně, že nebylo omluvy pro omyl.

Král kraloval z boží milosti, sv. Trojice byla sv. Trojicí, den sváteční se světil, za dveřmi života stál anděl s očima planoucíma horoucí svatostí a perfidní kníže pekel.

Dnes není seriosního a obecně uznaného desatera. Nový Mojžíš nepřinesl s Nové Sinaje zákoník s *imprimatur* autentických nebes. Ale zato jedenkaždý z nás má sportovní pravidla své hry v soukromém majetku. Zachovávati je je věcí *fair play*, sportovní cti, věci cti, což docela stačí.

ŽIVOT JE SEN

ŽIVOT JE SEN
Calderon

Jsou okamžiky, kdy je vám jako dítěti v ohromném hračkářském krámě. V takovém, jaký ještě žádné dítě neuvidělo a jaký nikdy nebude vytvořen geniálním podnikatelem a nebetyčným milovníkem dětí.

Hračkářský krám, kde až k nebi a vysoko nad nebe letí niklované zdviže, v serpentinách se točí množství schodišť kolem stolů všech barev a etažérů všech tvarů, na nichž leží, stoji, tančí, křičí, kouří, lesknou se, tryskají, svišti, řinčí a svítí barvami hračky o 100% fantastičtější než by si je které dítě vytvořilo v nejlíbeznějším snu.

Jsou okamžiky, kdy život leží před vámi jako zmačkaná rukavice, jako talíř s obědem, který jste nedojedli zachváceni náhlou nechuti, jako pitomý zbytek a zívající povinnost, nuda ulice, kterou chodíte 365krát v roce.

Oh là là! Plazím se skloniv hlavu a počítám dlaždičky.

*

Poetický, hrdinský, líný, všivý, energický, zbabělý, nechutný je život, t. j. svět, svět v nás. Zvykli jsme si operovat v myšlenkách i činech s jakýmsi normálním životem, s jakousi průměrnou veličinou, která se nám zdá konstantní, s jakýmsi standardem, který nám usnadňuje přemýšlení i diskusi, který je základem pro výpočty národohospodářů a moralistů.

Který však není než symbolem, není než slovem, jehož přesný význam nám dokonale uniká, na kterém bohužel není nic skutečného.

Ne bohužel, ale bohudíky, jaký smutek představit si, že by nám navždy bylo zakázáno plout na vlnách snu, rozrážet tuto kouzelnou vodu dlaněmi k sobě

přitisknutými jako k modlitbě, potápět se v tu třpytivou nejistotu, nechat se nést proudem, který zpívá.

Jak krásná je ta nejistota, cesta mlhou, jež se chvílemi trhá, aby jí pronikl živý proud zlatého slunce a kus modré oblohy, cesta po písečné poušti s fata morganou na kraji horizontu, jež je snad skutečnou oasou s hlubokou studní, chladem palem a tančící poustevnicí, bledě hnědou, ověšenou chřestícími náramky, oblečenou kusem látky pestře pruhované, jakou nosily starozákonné ženy.

Nejistota, jež je šťastnou matkou překvapeni, nezkrašluje nám život (jak by mohlo být zkrášlováno to, co neexistuje, co není než slovem, konvencí?) nejistota je život sám, to změtení faktů (jak nedostatečné slovo!) citů, představ, které procházejí naším vědomím jako obrazy úžasného filmu po projekčním plátně, skutečné? neskutečné?

Jistě překrásné.

Stanovili jsme si zhruba normy konáni v této 1000 a 1 noci.

Nestanovili jsme si normy snů.

Pěnící sen překypuje přes okraj čiše skutečnosti, hraje duhovými barvami, trpká a sladká chuť pěny dráždí sliznici úst, oči vidí dvojmo přivřenými řasami, obrazy se matou a splétají.

A hle, teď je to šeď, hedvábný vnitřek mušle, a karmin a rumělka a kobalt, nevyslovitelná barva, nevyslovitelný lesk, barva a chuť a zvuk, universální štěstí, závrat, esence života, tvar, slovo, čin, vše je roztaveno.

Nerozlučitelný prvek, jehož světélkování proniká veršem, který voní v chrámovém kadidle, zvučí v symfonii, září v hrdinství a plápolá jakousi pochmurnou krásou ze dna zločinu.

*

Továrny volají sirénami do práce, parníky opouštějí přístavy s boky nabitými bednami a pytli, obchodní kanceláře zni klapotem psacích strojů, řidiči tramvají u svých klik a zvonců, šoféři u svých trubek a volantů regulují přemisťování lidského materiálu uvnitř velkoměsta.

Je to dobré a musí tak být.

Policejní úředník uvádí zločin do mezi slušnosti a kněz i laický moralista stanoví stostupňovou stupnici etiky. Ne více a ne méně než 100 stupňů, cti otce svého a matku svou, nezabiješ, ale tvůj soucit a láska nesmí obsáhnouti hanebně zabité a ohavně rozpárané sele u dveří krámu řezníkova.

Nesmí.

Společenský život je mechanismus, jehož funkcí je udržovat lidskou existenci v průměrně dobrém stavu.

Zvykli jsme si představě, že plánem lidského života, jaký předpokládá a nutně vyžaduje společenské soužití, je možno pokrýt člověkův život beze zbytku.

A přece tento plán není než hrubým inženýrským náčrtem krajiny, provedeným kružidlem a pravítky, který snad vyjadřuje zvlnění planiny, ale nic nepraví o hrbolech polní cesty, a hlavně nic neví o vůni trav a modru nebes.

Předstíráme před jinými i před sebou samými, že jedeme podle této rozumné maršruty, přestupujíce na určených stanicích, a nepřikládáme zásadní důležitosti zastávkám na ohybu cest a pohledům z okna vlaku, které nám zjeví hvězdnatou noc nebo dívku s množstvím vlasů visících přes oči.

Jak klášterní, jak vězeňský by byl život, kdyby jeho sociální plán se s ním kryl, kolika překvapujícím návštěvám by bylo třeba zavříti dveře před nosem!

Útoky snů na stanice civilního života jsou prudké a neustálé, ba, tyto vynořují se z hladiny fantasie jako

nepatrné ostrůvky, neustále ohlodávané věčně živými vlnami, takže otázka, existují-li vůbec, je více než naléhavá. Denními úkoly, jež nám ukládají sociální řády, podporujeme trvání svého společenského já a zároveň, nechávajíce volně proudit fantasii, roztavujeme, jako elektrickým proudem, pracně zrobený kov této reality a překračujíce jeho mírné hranice, rozpínáme se nejen mimo zákon lidský a božský, ale i mimo prostor a čas své společenské jsoucnosti.

Život rozprostírá se tu ve své absolutnosti, pohlcuje dobré a zlé, šílenství a střízlivost nejsou distinkcemi, ani realita a sen.

Kde jsou denní zprávy novin a kde rozkoš pohádky? V úžasném jasu a nesmírné čistotě vlní se oceán fantasie. Není skutečnosti mimo tuto. Není činu a citu mimo ni, neboť ony existuji jen jí, stávajíce se velkými nebo ohavnými. Milujete? Nenávidíte? Fakt je prostý. Ale sníte kouzelný, nebo strašný anebo groteskní sen podle síly své fantasie, jež vám napoví slovo, které zavoláte do mlčících polí, nebo dodá smyslu ráně, pro kterou jste nalezli dobré místo mezi bradou a uchem svého soupeře.

FLIRT S ŽIVOTEM

Kterýsi mladý muž připevnil na dveře svého bytu nabídku tohoto znění:

Denně od 9-21 hodin prodávám průměrně absolutní pravdy za dobré vtipy v poměru 10:1.

Což nazvala jistá moudrá dáma ohavným cynismem.

Nebylo by spíše možno říci, že tato nabídka je výrazem krutého smutku z vědomí, že průměrné pravdy nejsou slušnému člověku nic platny?

Že soustředil veškeru úctu, které je schopen, na jakousi nadprůměrnou pravdu, o které neví nic bližšího, pravdu, touha po níž je skryta v nejužším, ale

nejméně nápadném miste jeho srdce, jež jak známo na dolním konci konči špičkou?

*

Tento muž, tito muži miluji život bláznivými záchvaty lásky, příliš bláznivými, než aby se časem neobracely v nenávist.

Ale všedních dní je šest do týdne, dni bez nadšení a fantasie, a pak milují zrcadlení, lesky, záře a kouzla světa s lehkým opovržením. Jako dlouholetý zvyk, který milujeme roztržitě a mimochodem, jako krásnou věc, o jejíž ceně nejsme přesvědčeni. Tak jako moudrá a resignovaná žena miluje perlový náhrdelník, o kterém neví, je – li originál nebo padělek, jsou stejně krásné, liší se od sebe jen jakýmsi malým znaménkem.

Tito muži klouzají po povrchu světa, který je ostatně dosti spolehlivý, jako po parketu dancingu, krokem foxu.

*

Zdá se, že flirt je jejich životním stylem, flirt s životem.

Je to flirt, karikatura lásky, když se tak velice podobá beznadějnému zbožňování?

Tito muži, ovšem, klouzajíce po parketu tohoto náramného dancingu, se usmívají zcela lehkomyslně.

Kdo však ručí za to, že v nocích samoty nebo jasnozřivého opilství ten nebo onen z těch lehkomyslných mužů nehryže špičky prstů ve vzteklé bolesti, že jakási významná pravda, jakási věrohodná a důležitá informace, které je mu bůhví proč nutně zapotřebí, mu je odepřena a zcela nedostupná?

OBSAH

N O V Á   B I B L I O T É K A

svazek

X L I I

P o ř á d á   Dr.   M i l o s l a v   N o v o t n ý

JAROSLAV JAN PAULÍK

TECHNIKA FLIRTU

Obálku navrhl Emanuel Frinta

Tiskli Müller a spol. v Turnově

1932

NAKLADATELÉ KVASNIČKA A HAMPL V PRAZE

OD TÉHOŽ AUTORA VYŠLO:

ZADNÍ INDIE

prosy

A R I Z O N A

r o m á n

S E N T I M E N T Á L N Í   C E S T Y

p r o s y

Poznámka digitalizátora: Díky fenoménu YouTube si opět a snadno můžeme poslechnout autory a skupiny, o kterých Paulík píše ve svých textech.

Irving Berlin

Jack Hylton

The Revelers (je o nich zmínka také v Arizoně)

Paul Whiteman